

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

โครงการศึกษา อุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง
เพื่อจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง
The Study of Compulsory equipment and the promotion and development of
local communities Ban Chang. To prepare concept plan for edit the
development of a strong community Workshop.

โดย

เมธี เงินคี่รี และ อุมารณณ์ มูลเทพ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2555

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง โครงการศึกษา อุปกรณ์และปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง เพื่อจัดทำแนวคิด
และแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

The Study of Compulsory equipment and the promotion and development of local
communities Ban Chang. To prepare concept plan for edit the development of a strong
community Workshop.

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2554

จำนวน 65,000 บาท

หัวหน้าโครงการ

นายเมธี เงินคิริ

ผู้ร่วมโครงการ

นางสาวอุมารัตน์ มุลเทพ

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

30 กันยายน 2555

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง อุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้างเพื่อจัดทำ
แนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง (The Study of Compulsory
Equipment and the Promotion and Development of Local Communities Ban Chang. To
Prepare Concept Plan for Edit the Development of a Strong Community Workshop)

สำเร็จด้วยดี โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีงบประมาณ 2554 ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายกองคำการบริหารส่วนตำบล
บ้านช้าง อำเภอนี้ ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วน
ตำบลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ผลงานวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์
สูงสุด ต่อกระบวนการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างให้เป็น ชุมชนที่เข้มแข็งได้
สำเร็จ ตามความต้องการของชุมชนต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
บทคัดย่อ	1
Abstract	2
บทที่ 1 บทนำ	3
ความสำคัญของปัญหา	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
แหล่งข้อมูล	6
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดและทฤษฎีการวิจัย	9
กรอบแนวคิดของการวิจัย	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
สมมุติฐานของการวิจัย	16
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	17
ขั้นตอนและวิธีการวิจัย	17
ประชากรศึกษา	17
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	18
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
บทที่ 4 ผลการวิจัย	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปผู้บริหาร	57
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผลการวิจัย	67
ข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหา	68
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	73
เอกสารอ้างอิง	74
ภาคผนวก ก	75
ภาคผนวก ข	82

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนจากผู้แทนครอบครัว ในระดับตำบลจาก 5 หมู่บ้าน	34
ตารางที่ 2 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนจากจำนวน ประชากร 1,645 คน	35
ตารางที่ 3 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสังคมจากจำนวนประชากร 1,645 คน	35
ตารางที่ 4 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานจาก จำนวนประชากร 1,645 คน	36
ตารางที่ 5 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสาธารณสุขจากจำนวนประชากร 1,645 คน	36
ตารางที่ 6 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจาก จำนวนประชากร 1,645 คน	37
ตารางที่ 7 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจาก จำนวนประชากร 1,645 คน	37
ตารางที่ 8 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในช่วง 3 ปีต่อไป	52
ตารางที่ 9 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านอาชีพ ช่วง 3 ปีต่อไป	53
ตารางที่ 10 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านการศึกษา/สาธารณสุข /สังคม ช่วง 3 ปีต่อไป	53
ตารางที่ 11 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ช่วง 3 ปีต่อไป	54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดง กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
ภาพที่ 2 แผนที่ที่ตั้งโดยสังเขป	24

โครงการศึกษา อุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง
เพื่อจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

**The Study of Compulsory Equipment and the Promotion and Development of Local
Communities Ban Chang. To Prepare Concept Plan for Edit the Development of a
Strong Community Workshop.**

เมธี เงินศิริ¹ และ อุมารณ มุลเทพ²

Matee Ngearnkeeree and Aumaporn Moonthep

¹คลินิกเทคโนโลยี ฝ่ายนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

²องค์การคณะทำงานร่วมการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านชนบท ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง อุปสรรคและปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง เพื่อนำมาจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็งผู้วิจัยได้ทำการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์ทั่วไป การค้นหาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากระบบสารสนเทศ และการปฏิบัติการร่วมจัดตั้งกลุ่มผู้นำการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและให้มีการจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนกึ่งเมืองคือ ปัญหาการบริหารจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐาน ที่เป็นปัญหาวิกฤตที่สุดคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนส่งผลไปถึงภาพรวมระดับตำบล ปัญหาด้านสังคมอ่อนแอ คุณภาพชีวิตค่อนข้างน่าเป็นห่วงรวมถึงปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย เพราะการใช้สารเคมีในการเกษตร การตัดไม้ทำลายป่า คนในชุมชนขาดความรู้รักสามัคคี เกิดการแตกแยก แบ่งแยกชาติพันธุ์ชนเผ่า ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกด้านสัมพันธ์กันจนกลายเป็นปัญหาทั้งระบบ จนส่งผลให้พื้นที่ตำบลบ้านช้างเป็นพื้นที่ที่ละเอียดอ่อนด้านความมั่นคงไปอย่างไม่คาดคิด ดังนั้นกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง จะสามารถเป็นไปได้ ต้องมีการแก้ไขปัญหาระบบ และควรมีรูปแบบแผนการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาคัดค้านอย่างชัดเจน เหมาะสมกับสภาพปัญหา และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ: อุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้างเพื่อจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไข
เชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

Abstract.

Research title. This research has examined data on obstacles and problems to promote and develop the community for take the conclusion of the concept to the operational plan. The development of a strong community Ban Chang who collected the data by means of observation without participation and involvement. Depth interviews and online interviews. Searching of the documents included searching from the information systems and information retrieval and co-operation to be the establishment of community leaders and to be promote and develop planning to a strong participation community. Result of research showed that the problems arising in area at Ban Chang Sub-district Mae Taeng district, Chiang Mai province. This is a semi-urban community. Problem management infrastructure. The problem was critical. The economic problems that resulted from the household level to the sub-district level overview. Weak social issues. Quality of life issues are a concern to resource and environmental destruction because the use of chemicals in agriculture. The deforestation. The lack of community. The love harmony. The rift. Separation of ethnic tribes. All the problems related to the system-wide problems. The result is a space Ban Chang sensitive to unexpected security. Therefore, the promotion and development of a strong community. It can be possible. To be fixed the system. They should have a plan, promote and develop the solution in each well. Appropriate to the problem. And meet the requirement of the community.

Key words: The Study of Compulsory equipment and the promotion and development of local communities Ban Chang.

To prepare concept plan for edit the development of a strong community Workshop.

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 หน้า 46 ในภาคยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายสำคัญคือ การลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้อยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ 10 ของประชากรรวมในปี 2549 และเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและประชาชนในระดับต่างๆ ให้มีความมั่นคงทางสังคม ทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ รวมทั้งมีระบบบริหารจัดการของชุมชนที่ดีให้ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศในปี 2549

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวเกี่ยวข้องกับกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารพัฒนา การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินการตามแผน ภายใต้การกำกับดูแลหรือตรวจสอบโดยจังหวัด อำเภอและประชาคม ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์หรือภาพในอนาคตและเปลี่ยนแปลงมาสู่การปฏิบัติโดยมีองค์ประกอบในการประสานงานร่วมกันคือ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนของภาคราชการส่วนภูมิภาคและรัฐวิสาหกิจ ตัวแทนจากภาคประชาชน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งต้องมีลักษณะเฉพาะเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้อง คาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตให้ชัดเจนเป็นเหตุเป็นผล ยืดหยุ่นและปรับเข้ากับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป

ชุมชนบ้านช้าง ตำบลบ้านช้าง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานเกษตรปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา มีประชากรประกอบไปด้วยชนเผ่า ลีซอ อาข่า ไทยใหญ่ และคนพื้นราบ มีประชากรทั้งหมด 1,916 หลังคาเรือนจำนวน 3,053 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ปลูกไม้ผล ทำไร่ ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำนา ปลูกข้าวไร่เลี้ยงชีพ เป็นต้น ในสภาวะปัจจุบันประชาชนในพื้นที่กำลังประสบปัญหาเรื่องหนี้สินรวมประมาณ 50 ล้านบาทเศษ

ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่นปัญหาด้านอาชีพ ปัญหาสังคมและสภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านสาธารณสุขโลก จากภาพรวมของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าว เกิดขึ้นสะสมมาเป็นระยะเวลานาน ถึงแม้้องค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านช้าง จะมีการจัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติดังกล่าวเบื้องต้น รวมถึงความพยายามในการช่วยเหลือทั้งจากหน่วยงานจากภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จอาจเพราะการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆไม่ต่อเนื่อง ให้เฉพาะแนวคิดบ้าง หรือบางหน่วยงานให้เฉพาะงบประมาณ การแก้ปัญหาไม่ได้แก้ทั้งระบบจนท้ายที่สุดจึงทำให้ชุมชนอ่อนแอและมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ร่วมกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาชุมชนดังกล่าวให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง และเลี้ยงตัวเองได้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ที่มีการวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงได้เกิดแนวคิดในการจัดทำโครงการศึกษา กระบวนการบริหารจัดการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ตรงตามเป้าหมายที่ชุมชนต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึง ประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การศึกษา
2. เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการความเป็นมา และการดำเนินงานพัฒนาบริหารชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้ทุนทางสังคมของชุมชนเอง
3. เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาที่ได้ไปวิเคราะห์ และเพื่อเป็นแนวคิดในการแก้ไขอุปสรรคปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้
4. เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ แผนงาน กระบวนการบริหารจัดการส่งเสริมและพัฒนาบริหารชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา สามารถนำไปใช้ได้กับหน่วยงานหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ฝ่ายความมั่นคงเป็นต้น รวมทั้งในส่วนของชุมชน สามารถนำข้อมูลไปจัดทำแผนโครงการ เพื่อขอรับการส่งเสริมและพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตรงตามเป้าหมายและความต้องการของชุมชนและภาครัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหาหรือประเด็นที่ศึกษา การศึกษาโครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง ในเขตพื้นที่ ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตของการศึกษาโดยแบ่งกลุ่มตามปัญหา แนวทางแก้ไขอุปสรรคและปัญหา ความต้องการรับการส่งเสริมเมื่อทำการสำรวจข้อมูลขั้นต้นเหล่านี้แล้ว ในขั้นสุดท้ายถึงจะมีการศึกษาและกำหนดกลุ่มปัญหาหรือกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรับการส่งเสริม ได้ (Target Group) ที่จะศึกษาในขั้นตอนนี้มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่

- ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน
- ปัญหาด้านอาชีพ
- ปัญหาชุมชนได้แก่ สังคม สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค เศรษฐกิจชุมชนความปลอดภัยและความมั่นคงอื่นๆ
- ความต้องการรับการส่งเสริม

ประชากรหรือกลุ่มหน่วยงาน ในการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งเน้นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในภาคระดับชุมชน หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนบ้านช้าง

กลุ่มสถาบัน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัย และ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

ชุมชนได้แก่ ประชากรทุกหลังคาเรือนในชุมชนบ้านช้าง และ ผู้นำชุมชน เป็นต้น

1. พื้นที่เป้าหมาย บ้านช้าง ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถูกกำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ร่วมกับผู้นำชุมชนบ้านช้าง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปดำเนินการจัดทำแผนโครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง
2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงาน ของการศึกษาโครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง มีดังนี้

สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวข้องกับอุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน จากบุคคล/หน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเพื่อ วิเคราะห์กำหนดและจำแนกกลุ่มปัญหาแต่ละด้านเพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการสำรวจเชิงลึก

สำรวจชุมชนและรวบรวมข้อมูลในเชิงลึก จากประชากรทุกหลังคาเรือนในจำนวน 5 หมู่บ้าน จำแนกตามกลุ่มปัญหาในแต่ละด้านที่ต้องการรับการส่งเสริมและพัฒนาที่กำหนดและจำแนกไว้

สำรวจชุมชน และสถาบัน เพื่อการรวบรวมข้อมูลปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหา ในระดับพื้นที่ วิเคราะห์และประมวลผล สรุปรายงานผลการศึกษา

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การรวบรวมข้อมูลปัญหาพื้นฐานที่สำคัญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลและรวบรวมเบื้องต้นจาก บุคคล/หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชนและแหล่งข้อมูลวารสารประจำปีของตำบลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือก กลุ่มปัญหาเป้าหมายแต่ละด้าน และความต้องการรับการส่งเสริมและพัฒนาจากชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ในการสำรวจข้อมูลเชิงลึก ขึ้นต่อไป

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการในชุมชน และผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาและความต้องการ ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการบริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ที่เป็นข้อมูลปัจจุบัน (Updated Data) รวมทั้งสะท้อนภาพสถานการณ์จริงของฝ่ายส่งเสริม (Supply Side) ฝ่ายผู้ให้บริการในพื้นที่ (Regional Service Providers) ฝ่ายรับความต้องการการส่งเสริม (Demand Side) ในพื้นที่

นิยามศัพท์

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ 2524 (ราชบัณฑิตยสถาน .2524 : 112) ให้ความหมายว่าชุมชนหรือประชาคม คือ

1. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกันลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่าและมีความสนใจร่วมทีมประสานงานในวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึง เขตพื้นที่ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคมแต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจจะมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ดั้งกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา

2. ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม

Roland Warran (โรแลนด์ วอร์เรน) ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน“ หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆกลุ่มมารวมกัน อยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีผลประโยชน์คล้าย ๆ กันมีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด

ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งก็คือ มีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง (จีรพรรณ กาญจนะ จิตรา : 2530 : 11)

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดำรงกัน หรือกล่าวอีก นัยหนึ่งชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การรวมกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทั้งความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่ และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นหน่วยพื้นฐานของการพึ่งพาและการจัดการตนเอง มีการเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ขบวนการขับเคลื่อนทางสังคม และหน่วยจิตวิทยาวัฒนธรรมอันเป็นคุณค่าที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตน (Identity) ของชุมชนโดยเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ สิทธิ และอำนาจในการจัดการ

การพัฒนาชุมชน ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534: 5) ได้กล่าวถึงปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาชุมชนนั้นให้ความสำคัญเชื่อมั่นในตัวบุคคลว่าเป็นทรัพยากร (Human Resources) ที่มีความสำคัญที่สุดในความสำเร็จของการดำเนินงานทั้งปวง และเชื่ออย่างแน่วแน่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ ตามขีดความสามารถทางกายภาพของตน หากโอกาสอำนวยและมีผู้คอยชี้แนะที่ถูกต้อง

2. การพัฒนาชุมชนเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนปรารถนา ต้องการความยุติธรรมที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคม (Social Justice) ต้องการอยู่ในสังคมด้วยความสุขกาย สบายใจ (Social Satisfaction) และต้องการอยู่ร่วมในสังคมให้เป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย (Social Acceptability)

ทงศักดิ์ กุ่มไชนะและคณะ (2534: 6) ได้กล่าวถึงการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชนมีหลักปรัชญาอันเป็นมูลฐานสำคัญ ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม และความเป็นผู้นำซ่อนเร้นอยู่ในตัว พลังเหล่านี้สามารถเจริญเติบโต และนำออกมาใช้ได้ ถ้าได้รับการพัฒนา

2. บุคคลและคนถ้าหากมีโอกาสแล้ว ย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้

3. บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรมอย่างบุคคลมีเกียรติในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชนผู้หนึ่ง

4. บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิ และสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ

5. การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของคนในชุมชนทุกด้าน เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนทุกคนและชุมชนโดยรวม

ภาพที่ 1 แสดง กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “โครงการศึกษา อุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง เพื่อจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง” ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแหล่งข้อมูล ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ และผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีการวิจัย

1. แนวคิดในการน้อมนำ กระแสพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริฯ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง
4. งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการน้อมนำ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริฯ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กระแสพระราชดำรัสฯ เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดฯ พระราชทาน พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ ตลอดจนแนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา มาเป็นดวงประทีปนำทางชีวิตในการปฏิบัติแก้ปัญหาในด้านต่างๆ พสกนิกรจึงมีหลักพึงพิงไม่สั่นไหว อันนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณยิ่งใหญ่อย่างหาที่สุดมิได้ (นายพัลลภ สุวรรณมาติก บทความแนวคิดในการน้อมนำ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริฯ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน หน้า 2/2)

กระแสพระราชดำรัส "เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา" คือ ปรัชญาการทำงานเพื่อสังคมที่รวมพลังเป็นหนึ่งระหว่างปัญญา (สมอง) จิตวิญญาณ (หัวใจ) และทักษะการบริหารจัดการเพื่อบรรลุสันติสมานฉันท์ และความเจริญที่ยั่งยืน

เข้าใจ คือการเกิดปัญญารู้ความจริงทั้งหมด ทั้งในมิติภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ปัญหา ความต้องการต่างๆ ของชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการแสวงหาความรู้ ที่สำคัญควรเป็นความรู้ที่ชัดเจน แท้จริง

เข้าถึง มีความหมายหลายอย่างเช่น

เข้าถึงจิตใจหรือความรู้สึกของเพื่อนมนุษย์ รู้ลึกถึงความทุกข์ ความเจ็บปวด ความกลัว ความหวาดระแวง วิตกกังวล เป็นต้น ของพี่น้องที่ประสบปัญหา มีความรู้สึกร่วมทุกข์ และเกิดสำนึกร่วมฝ่าฟันปัญหาต่างๆ ไปด้วยกัน

เข้าถึงคุณค่า หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน เคารพอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตของกันและกัน

เข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษยชาติ คือยึดมั่นในความจริงที่ว่าไม่ว่ามนุษย์จะแตกต่างทาง เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ แต่เราทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

พัฒนา เป็นเรื่องของการใช้ทักษะการบริหารจัดการที่สามารถรวมเอาปัจจัยต่างๆ เช่น ทุน คน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ มาทำให้สังคมดีขึ้นเจริญขึ้น แต่ความเจริญที่ยั่งยืน จะต้องไปด้วยกันกับสันติ สมานฉันท์ การพัฒนาที่สร้างความเจริญทางวัตถุ แต่ทำให้เกิดความไม่สงบสุขทางสังคม เกิดความแตกแยก ความล้มเหลวของชุมชนไม่ใช่การพัฒนาที่ถูกต้อง การพัฒนาที่ถูกต้อง จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ มีความเข้าใจที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานและมีการเข้าถึงเป็นพลัง ขับเคลื่อน ทำให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน (สุรพศ ทวีศักดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์หัวหิน)

การปาฐกถา นำ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี กล่าวว่า "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจช่วยเหลือพสกนิกรในท้องถิ่น ทูลกระหม่อมทั่วประเทศตลอด 60 ปี ในการครองราชย์ของพระองค์"

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ดังนั้นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและปัญหาต่อการพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้น นอกจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนแล้ว จึงควรทำความเข้าใจถึงปัจจัยหรือสาเหตุของปัญหา โดยการ เข้าถึง สภาพและสภาวะการณ์ของผู้ที่กำลังประสบปัญหานั้นๆ เช่น เข้าไปพูดคุย คลุกคลีกับคนในพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านจากคนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาจริงๆ ถ้าเข้าใจตรงกัน "ความเข้าใจซึ่งกันและกัน" ก็น่าจะมีมากขึ้น ความหวาดระแวงระหว่างกันน่าจะลดลงในระดับที่เห็นเป็นรูปธรรม

รู้สึกถึงความทุกข์ ความเจ็บปวด ความกลัว ความหวาดระแวง วิตกกังวล ของพี่น้องที่ประสบปัญหา มีความรู้สึกร่วมทุกข์ และเกิดสำนึกร่วมฝ่าฟันปัญหาต่างๆ ไปด้วยกัน จากการที่ได้ร่วมพบปะพูดคุยกันถึงสภาวะการณ์ของปัญหาร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนถึงความรู้สึก ความคิด และความต้องการในการแก้ไขปัญหา เมื่อชุมชนได้ทำความเข้าใจ และเข้าถึงความรู้สึกร่วมกันในสภาพของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงสามารถกำหนดแผนในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนตนเองได้ ตรงตามความต้องการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง ในกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและเกิดความยั่งยืน การประชุมเรื่องการการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่นคร ริโอ เดจาเร โน ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ตามแผนปฏิบัติการที่ 21 (กรมควบคุมมลพิษ 2535) มีการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการพัฒนาต่าง ๆ ให้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับประชาชน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางรากฐานทางกฎหมายเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร สิทธิของประชาชนในการมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร สิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ยังได้มุ่งเน้นให้เกิดความสำคัญกับการพัฒนาแบบให้ชุมชนเข้มแข็งและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

ความหมายของการมีส่วนร่วม

สถาบันพัฒนาการท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมาย และแนวคิดการมีส่วนร่วม ไว้ในมุมมองที่กว้างว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบแนวคิดการมีส่วนร่วม สัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริการ และกระประเมินผลของแผนงาน และโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นซึ่งการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1.การมีส่วนร่วมเป็นอิทธิพลของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรร และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรเพื่อการผลิต

2.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน และการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ จะสร้างโอกาสด้านสังคม และเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ การจ้างงาน และเพิ่มการกินดีอยู่ดี

3.การมีส่วนร่วมเป็นการตัดสินใจของประชาชนที่สองต่อความต้องการในการที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยให้ บรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองนำมาซึ่งการกระจายอำนาจ การบริหาร และทรัพยากรสู่ท้องถิ่น

ลักษณะการมีส่วนร่วม

ไพรัช เชนะรินทร์ (2516: 91-95) ได้สรุปหลักการและแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้ว่า

1. ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชน เป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม
2. กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน
3. ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชน ปลุกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมชุมชน
5. การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ
6. ขึ้น ตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

จากคำนิยามการมีส่วนร่วม แสดงถึงความสอดคล้องของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่กล่าวถึงการสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้ให้องค์กรการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และหาทุนได้เอง และจัดสรรหน้าที่ให้ “อนุรักษ์ศิลป ประเพณี ความรู้ท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมที่ดี พิทักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติได้นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกับภาครัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของนครรวมถึงลดการบุกรุกพื้นที่

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

ทฤษฎีชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนเข้มแข็งหมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชน สำหรับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะต้องเป็นการดำเนินงานแบบร่วมกัน คิด ร่วมกันทำ และมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2544)

องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย

1. การมีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
2. มีเป้าหมายร่วมกัน และยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก
3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน
4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมกันใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน
6. มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแนวราบ และติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
7. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและมีเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน และชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
3. มีกระบวนการของชุมชน ที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดย ผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
4. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิดตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหา และพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน
5. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
6. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้าน ของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกคน และหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
7. มีการพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นบางครั้ง ที่ชุมชนไม่สามารถแก้ปัญหาเองได้ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่พึ่งพาภายนอกตลอดเวลา

8. มีเครือข่ายร่วมมือกับภาคีการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น/ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการทุนทางสังคมผ่านกิจกรรมชุมชน งานวิจัยของ นางสาวฤทัยรัตน์ รัตนสร้อย เรื่อง พลวัตทุนทางสังคมกับความเข้มแข็งของชุมชน เล่าว่า บ้านจำรุงยังมีการนำทุนทางสังคมมาใช้แก้ปัญหา ตอบสนองความต้องการ และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนผ่านการจัดการทุนทางสังคมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด 24 กลุ่ม “ขณะที่ชุมชนกำลังอ่อนแอ ชาวบ้านเริ่มตระหนักและช่วยกันฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมขึ้นมาและปรับตัวให้อยู่ในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงริเริ่มตั้งกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาชุมชนและเชื่อมโยงคนในหมู่บ้าน” บทสรุปผลการศึกษาพบว่า การจัดการแก้ไขปัญหาผ่านกิจกรรมชุมชน เช่นร้านค้าชุมชน เพื่อจัดหาทุนไว้ใช้ในหมู่บ้าน ได้สนับสนุนการก่อตั้งจากรัฐมีการบริหารอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ แต่เน้นการจัดการแบบยืดหยุ่นช่วยเหลือกันเพื่อให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้ชุมชนเริ่มเห็นประโยชน์ของการรวมตัวเกิดความเข้มแข็งฟื้นฟูระบบเครือญาติ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นการใช้สถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน และคนภายนอก เปิดพื้นที่ให้คนค่อยโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในงานชุมชนตามความสนใจและความถนัด และเวทีประชุมสภาหมู่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ทั้ง 24 กลุ่มกิจกรรม ครอบคลุมคนทุกเพศวัยได้พบปะรับทราบความเคลื่อนไหวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ผลพวงจากกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ทุนทางสังคมเดิมค่อย ๆ เพิ่มและขยายวงกว้างขึ้น ทั้งในเรื่องการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การสร้างผู้นำ ตลอดจนการรื้อฟื้นภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติ

งานวิจัยเรื่องทุนทางสังคมกับกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนเข้มแข็ง ของนายวิธาน นัยนานนท์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บอกเล่าว่า บ้านจำรุงมีความเข้มแข็งและมีกิจกรรมโดดเด่นหลายด้าน เบื้องหลังของความสำเร็จมาจากผู้นำซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนา อดีตบ้านจำรุงมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทุนทางสังคมในชุมชนพระและผู้อาวุโสมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางธรรมชาติ นอกเหนือไปจากผู้นำทางการหรือผู้ใหญ่บ้าน แต่หลังจากรัฐและองค์กรด้านการพัฒนาต่างๆ เข้ามาหนุนเสริมพร้อมกับค่านิยมกระแสหลักจากภายนอก ทำให้ค่าเงิน วัตถุ เข้ามาแทนที่วิถีชีวิตแบบพึ่งพา กระทบถึงระบบการสืบทอดผู้นำ

เกิดคณะกรรมการหมู่บ้าน,สภาหมู่บ้าน,ผู้นำกลุ่มกิจกรรม ขณะเดียวกันบทบาทของผู้อาวุโสกลับลดลง เพราะไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงใหม่อย่างไรรู้ก็ตาม ในที่สุดความเอื้ออาทรในระบบ เครือญาติ และความเสียสละของผู้นำ ก็ทำให้เกิดการรื้อฟื้นทุนทางสังคมดั้งเดิมที่ดึกกลับมาใช้ พร้อมๆ กับการปรับตัวเรียนรู้จากภายนอกได้อย่างเท่าทัน“ผลจากการวิจัยพบว่านโยบายการพัฒนาควรคำนึงถึง ความพร้อมของชุมชนในการเรียนรู้และปรับตัว เพราะแต่ละชุมชนมีค่านิยม ความเชื่อ การปฏิบัติที่ แตกต่างกัน ทั้งนี้ต้องให้ผู้นำสามารถแสดงบทบาทต่อไปในภาวะของเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวดเร็วและไม่แน่นอน ขณะที่ชุมชนต้องสร้างกรอบคิดและวิธีการทำงานร่วมกันภายใต้เงื่อนไขความ แตกต่างระหว่างคนรุ่นก่อนกับรุ่นใหม่ สำคัญที่สุดคือต้องดำรงองค์ประกอบภายในที่เป็นทุนทางสังคม ให้มีความเข้มแข็งเพื่อต้านทานกับแรงดันจากภายนอก”

ต้นทุนทางวัฒนธรรมกับการแก้ปัญหาชุมชน {mosimage} ต้นทุนทางวัฒนธรรมหรือรากฐานความเชื่อ ความศรัทธา ภูมิปัญญา รวมถึงศิลปะการแสดง ก็มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาท้องถิ่น ดังในงานวิจัย ศิลปะการแสดงโนรา: ทุนทางสังคมในการฟื้นฟูพลังชุมชน ที่บ้านเกาะประดู่ ต.ท่ามะเดื่อ อ.บางแก้ว จ.พัทลุง ของ นางสาวจิรพรรณ ศรีหนูสุด เล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนบ้านเกาะประดู่กับ ศิลปะการแสดงโนรา ว่ามีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชาวบ้านดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายร่วมกับธรรมชาติ สัมพันธ์กันแบบเครือญาติ โดยโนรามีอิทธิพลต่อคนใน 3 ด้าน คือ ความเชื่อความศรัทธา หรือครูโนรา คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ทั้งคุณและโทษ, พิธีกรรมในการติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติและทำหน้าที่ในการ แสดงร้ายรำ ความศรัทธาอย่างเข้มข้นก่อให้เกิดความผูกพัน รักใคร่ ขยายสู่การไว้วางใจ เอื้ออาทรต่อ กลุ่มคนที่เรียกว่า “คนโนรา” ด้วยกันและแผ่ไปถึงคนกลุ่มอื่นๆในชุมชน ต่อมาเมื่อบริบทของ ชุมชนและเวลาเปลี่ยนไปตามกระแส ส่งผลให้บทบาทของโนราค่อยๆลดลง ชาวบ้านต้องรับมือกับการ เปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดความแตกแยก แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ต่างคน ต่างอยู่ กระทั่งถึงการพัฒนาชุมชน ที่สุดจึงเกิดการรวมกลุ่มฟื้นฟูพิธีกรรมความเชื่อเรื่องโนรากลัมา เป็นเครื่องมือในการรวมคนประสานรอยแตกร้างของชุมชน การฟื้นฟูโนราเริ่มต้นขึ้นโดยมีผู้นำคือ นางยุพิน สงทับ รวบรวมคนโนราเดิมและผู้ที่ศรัทธาในโนราซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันเหนียวแน่น มาทำกิจกรรมต่างๆ เกิดผู้นำทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทและทำงานร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาด้านต่างๆ เกิดการขยายฐานชุมชนเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสวัสดิการการเงิน“ทุนทางสังคมของชุมชน มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเป็นตัวสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในคือความเชื่อความศรัทธา ดังนั้นการเข้ามาของปัจจัยภายนอกต้องไม่ มองข้ามคุณค่าของศิลปะการแสดงที่มีฐานเรื่องความเชื่อ ศรัทธา และการสร้างความเป็นกลุ่ม ชุมชน ความเป็นตัวตนร่วมกัน อย่างน้อยรูปธรรมข้างต้นก็เป็นเครื่องยืนยันความสำเร็จในการใช้วัฒนธรรม แก้ไขปัญหาของชุมชน”ชุมชนไม่ได้เป็นเพียงอาณาเขตที่ถูกกำหนดโดยพื้นที่ แต่มีเรื่องราวที่แสดงถึง ความผูกพันของคนที่อยู่ร่วมกัน มีวัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งทรัพยากรต่างๆ การพัฒนาทุนทางสังคมที่

เกิดจากการเรียนรู้กันเองภายในชุมชนจึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้ชุมชน สิ่งเหล่านี้ สะท้อนออกมาจากวิทยานิพนธ์ชุมชน

สมมุติฐานของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสังเกตดู พื้นฐานของความพร้อมเบื้องต้นของชุมชนจากการให้ความร่วมมือในการศึกษาข้อมูล อุปสรรคและ ปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนากฎระเบียบชุมชน เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการนำผลการวิจัยที่ได้รับ ไปใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมต่อไป ในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษานี้ เป็นการศึกษาโครงการศึกษา กระบวนการบริหารจัดการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยชุมชนมีส่วนร่วม การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาเรื่องอุปสรรคและปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชน รวมถึงศึกษาถึงความต้องการและแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชน ที่จะทำข้อตกลงร่วมกันในการแก้ไขปัญหาแต่ละด้านได้ตรงตามความต้องการและเป้าหมายมากที่สุด

ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของพื้นที่ ประวัติความเป็นมา กระบวนการบริหารจัดการชุมชน นโยบายและแผนการส่งเสริมพัฒนาชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามร่วมกับผู้แทน กลุ่มอาสาจากชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ผู้วิจัยได้ทำการเข้าไปพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ เพื่อสืบสภาพข้อมูลอุปสรรคและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต ปัญหาสังคม ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
3. สำรวจความต้องการ และแนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
4. ศึกษากระบวนการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพนำร่อง เพื่อหาข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่ม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืนได้ต่อไป
5. ศึกษาปัจจัยกระบวนการและรูปแบบการบริหารจัดการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

ประชากรศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้คือ

กลุ่มแรก คือกลุ่มอาสา ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพนำร่อง ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านช้าง จำนวน 43 ราย

กลุ่มที่สอง ผู้นำครอบครัว/ผู้แทน ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ เป็นแบบสำรวจ และเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – Ended) มีทั้งหมด 2 ชุด คือแบบเครื่องมือที่ใช้กับประชากรทุกหลังคาเรือนในชุมชน ในหัวข้อ “แบบสอบถามครัวเรือนชุมชนบ้านช้าง ต.บ้านช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ โครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง” และแบบเครื่องมือที่ใช้กับกลุ่มผู้นำชุมชน ในหัวข้อ “แบบสอบถามฝ่ายบริหารฝ่ายปกครอง ผู้นำชุมชนบ้านช้าง ต.บ้านช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ เรื่องแนวคิดและวิธีการแก้ไขอุปสรรคและปัญหาชุมชน โครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง” ที่ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางโดยมีรายละเอียดของคำถามดังนี้

- แบบสอบถามชุดแรก

ชื่อ/สกุล/ที่อยู่/ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน/ศาสนา

1. ข้อมูลเคลื่อนย้ายไปจากภูมิลำเนาของสมาชิกในครอบครัว/เหตุผลในการย้าย เพื่อทำงานหรือ ศึกษาต่อหรืออื่นๆ/จำนวนผู้ย้าย
2. ข้อมูลด้านอาชีพประกอบด้วยประเภทของอาชีพ ชนิดของผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์การผลิต ช่วงระยะเวลา ปริมาณการผลิต เงินทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
3. ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือนประกอบด้วย ค่าใช้จ่าย/หนี้สินของครอบครัว แหล่งเงินกู้ วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินกู้/หนี้สิน รายได้ของครอบครัวต่อเดือน/ต่อปี
4. พื้นที่ทำกินของครัวเรือนกี่ไร่ เป็นของตนเอง/อยู่ในเขตของหน่วยงานใด? มี/ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พื้นที่เช่ากี่ไร่
5. สภาพปัญหาในครัวเรือน
6. ท่านคิดว่าต้องการรับการส่งเสริมการเสริมสร้างรายได้ครัวเรือนอย่างไร?
7. ปัจจุบันมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในเรื่องใดบ้าง/อุปสรรคและปัญหาที่พบ/ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา
8. ข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนประกอบด้วย ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความปลอดภัยและความมั่นคง ปัญหาอื่นๆ แนวคิดและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา
9. ท่านคาดหวังให้ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องใดบ้าง? เพราะเหตุใด?

- แบบสอบถามชุดที่สอง

1. ท่านคิดว่าปัจจัยภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมีสาเหตุมาจากเรื่องใดบ้าง? เพราะเหตุใด?
2. ท่านคิดว่าความหมายของการขาดการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ?
3. แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา

ปัญหาเศรษฐกิจ

- เพราะเหตุใดการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่ผ่านมาจึงไม่มั่นคงและยั่งยืน? อุปสรรคและปัญหาที่พบ/แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา
- มีวิธีการใดที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้ ให้กลุ่มอาชีพเกษตรกรในชุมชน? ปัญหาด้านต้นทุนการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปัญหาการกำจัดศัตรูพืชและโรคระบาดในสัตว์ ปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านการตลาดและผลกระทบจากพ่อค้าคนกลาง ปัญหาที่ดินเสื่อมสภาพ ปัญหาเรื่องขาดแหล่งที่ทำกิน
- ท่านคิดว่าปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชนเข้มแข็งหรือไม่? อย่างไร? แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหานี้

ปัญหาด้านสาธารณสุข

- ท่านคิดว่าปัญหาด้านสาธารณสุขส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชนเข้มแข็งหรือไม่? อย่างไร? แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหานี้
- ท่านมีแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขในเรื่องต่อไปนี้ได้อย่างไร? ปัญหาแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร ถนนและการคมนาคมในเส้นทางเกษตร ไฟฟ้าในเส้นทางที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

- ท่านคิดว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชนเข้มแข็งหรือไม่? อย่างไร? แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหานี้
- ท่านมีแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่อไปนี้ได้อย่างไร? ปัญหาการกำจัดขยะ ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหามลพิษทางน้ำและอากาศจากการใช้สารเคมี

ปัญหาด้านสาธารณสุข

- ท่านคิดว่าปัญหาด้านสาธารณสุขส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชนเข้มแข็งหรือไม่? อย่างไร? แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหานี้
- ท่านมีแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขในเรื่องต่อไปนี้ได้อย่างไร? ปัญหาการใช้สารเคมีเกินปริมาณที่กำหนดจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน ปัญหาความสะอาดของน้ำดื่ม ปัญหามลพิษจากการเผาขยะและเผาป่า

ปัญหาสังคม

- ท่านมีแนวคิดและวิธีการสร้างสัมพันธภาพ ความเข้าใจ ความร่วมมือกันภายในกลุ่มผู้นำทุกฝ่าย ทุกระดับ ในการช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร?

- ท่านมีแนวคิดและวิธีการสร้างสัมพันธภาพ ความเข้าใจ ความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้นำทุกฝ่าย ทุกระดับกับกลุ่มชาวบ้าน ในการช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร?
- ท่านมีแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาด้านสังคมในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร? ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดชุมชน ปัญหาแหล่งมั่วสุมในกลุ่มวัยรุ่น วิธีการรักษาไว้ซึ่ง ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชุมชน

ปัญหาด้านความมั่นคง

- ท่านคิดว่าปัญหาด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนเข้มแข็งหรือไม่? อย่างไร? แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา
- ท่านมีแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร? ปัญหาการบุกรุกป่าเพื่อขยายที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกินโดยมิชอบ ปัญหาจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการกระทำ ที่เสี่ยงต่อกฎหมาย อันอาจกระทบต่อความมั่นคง ความเข้มแข็ง และความปลอดภัยในชุมชน
- เมื่อการจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งได้สำเร็จ ท่านมีวิธีการปฏิบัติการให้มั่นคงและยั่งยืนได้อย่างไร?

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ จากบทความ ตำรา เอกสาร วารสารรายงานประจำปีของ ตำบล บ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขในการสร้างแบบสำรวจ
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลมาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างแบบสำรวจ โดยศึกษาการสร้างแบบสำรวจจากตำรา และขอคำแนะนำจากผู้ชำนาญการในการศึกษาโครงการในครั้งนี้
3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา นำเสนอผู้ชำนาญการในการศึกษาโครงการในครั้งนี้ เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหา
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ปรึกษาผู้ชำนาญการ หรือผู้เชี่ยวชาญ ให้ตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 5 ขั้นตอนดังนี้

ผู้ศึกษา ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดกลุ่มประชากรศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) การสัมภาษณ์พูดคุยและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ 4 ข้อดังนี้

1. สำรวจศักยภาพ โครงสร้าง ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและบริบทชุมชนในทุกมิติ
2. สำรวจและรวบรวมข้อมูลในเชิงลึก ทุกหลังคาเรือนจากจำนวน 5 หมู่บ้านในตำบลบ้านช้าง จำแนกตามกลุ่มปัญหาที่ต้องการรับการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อวิเคราะห์และเลือกสำรวจกลุ่มปัญหาเป้าหมายที่ต้องการรับการส่งเสริมและการแก้ไขปัญหา
3. สำรวจประชากร และฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง ผู้นำทุกระดับในชุมชน เพื่อการรวบรวมข้อมูลปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหา ในระดับพื้นที่
4. รวบรวมข้อมูลจำนวนของผู้ประสบปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละด้าน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการส่งเสริมและการพัฒนาการแก้ไขปัญหา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป้าหมายจากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล แล้วสรุปรายงานผลการศึกษาในรู้แบบของการบรรยาย เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมหาข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิและแหล่งข้อมูลปฐมภูมินั้น ได้รวบรวมแบบสำรวจ ที่เป็นรายละเอียด การให้แนวทางการแก้ปัญหา และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการปฏิบัติการส่งเสริม และพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content) แล้วสรุปออกมาเป็นการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา โครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง ในตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ประมวลผลจากการรวบรวม เรียบเรียง ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของพื้นที่ ประวัติความเป็นมา กระบวนการบริหารจัดการชุมชน นโยบายและแผนการส่งเสริมพัฒนาชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามร่วมกับผู้แทน กลุ่มอาสาจากชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ผู้วิจัยได้ทำการเข้าไปพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ เพื่อสืบสภาพข้อมูลอุปสรรคและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต ปัญหาสังคม ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
3. ผลการศึกษากระบวนการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพนำร่อง เพื่อหาข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่ม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืนได้ต่อไป
4. ผลการสำรวจความต้องการ และแนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
5. ผลการศึกษากระบวนการและรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์และสะดวกต่อการปฏิบัติการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งร่วมกัน ระหว่างชุมชน กับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อไป

จากนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ด้วยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และอื่นๆ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายโครงการ แต่การนำเอาโครงการส่งเสริมต่างๆเหล่านั้นมาใช้ในกระบวนการชุมชน ในทางปฏิบัติแล้วไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น ที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพชุมชน ส่วนใหญ่มุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product) และบรรจุภัณฑ์ (Package) เช่น โครงการคัดสรรหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการสร้างตราสัญลักษณ์และอื่น ๆ อีกหลายโครงการ โดยทุกโครงการนั้น ส่วนมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ผลิตชุมชน ตระหนักถึงการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้

มาตรฐานสากล หรือมาตรฐานต่าง ๆ ที่ตลาดยอมรับ เพื่อมุ่งผลในโอกาสการขาย หรือการขยายตลาด เป็นสำคัญ แต่ที่ยังมีอยู่น้อยมาก คือ โครงการ ความรู้วิธีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างไรให้ได้ มาตรฐานสากล

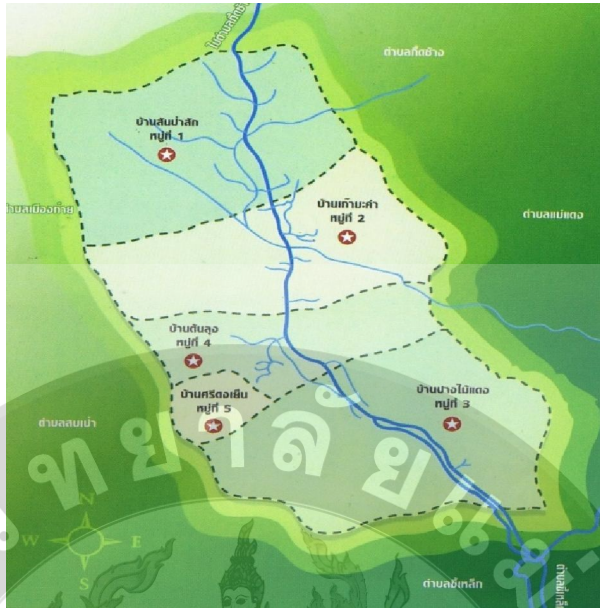
อย่างไรก็ตาม การที่โครงการขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หรือบางโครงการมีการ ส่งเสริมต่อเนื่อง แต่ขอบเขตการให้บริการมิได้ครอบคลุมหรือลงไปถึงผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่าง แท้จริง จึงทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานเป็นไปได้ยากค่อนข้างช้ามาก ทั้งนี้ เนื่องจากที่ผ่านมา ผู้ผลิตชุมชน ผลิตผลิตภัณฑ์ตามแบบที่หน่วยงานรัฐกำหนดให้ เพื่อให้กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของตนได้รับการคัดสรรและได้รับมาตรฐานตามนโยบายของรัฐ เพื่อจะได้โอกาสในการ แสดงสินค้าตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกจะเป็นกลุ่มผู้ผลิต วิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หรือผู้ผลิตรายเดียว ที่มีการจ้างแรงงานในชุมชน และหากมีผู้ซื้อมาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ชอบเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาในการควบคุม คุณภาพการผลิต สาเหตุจากผู้ผลิตชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ หรือความ สามารถในการประยุกต์ใช้ หรือแม้กระทั่งขาดหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดความตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ใส่ใจหรือให้ความเข้าใจ ในการควบคุมคุณภาพในขบวนการผลิตอย่างแท้จริง เช่นเดียวกันกับโครงการ การส่งเสริมและพัฒนา ชุมชนด้านอื่นๆ ที่กระบวนการขับเคลื่อนด้านการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนเป็นไปได้ ค่อนข้างช้า บางโครงการต้องยุติลงสลายไป พร้อมกับความเชื่อมั่น ความศรัทธาที่มีต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เหตุเพราะตัวอย่างดังกล่าวเบื้องต้น ฉะนั้นจากปัญหามากมายที่เกิดขึ้น ดังที่ได้กล่าวมา ข้างต้นอย่างคร่าว ๆ ผู้ศึกษาจึงแบ่งการนำเสนอผลจากการศึกษาโดยการจำแนกตามลำดับดังนี้

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของพื้นที่

สภาพทั่วไป

ตำบลบ้านช้าง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ของอำเภอแม่แตง ระยะห่างจากอำเภอแม่แตง ประมาณ 15 กิโลเมตร ใช้เส้นทางแม่มาลัย – ปาย (แยกจากถนนโชตนา หมายเลข 107 บริเวณ ตลาดแม่มาลัย) เข้าไปประมาณ 3 กิโลเมตร แยกเข้าถนน รพช. หมายเลข 4025 สายห้วยไร่ – กีดช้าง ประมาณ 9 กิโลเมตร ปัจจุบันที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งอยู่ เลขที่ 109 หมู่ที่ 4 บ้านต้นดู่

รูปภาพประกอบที่ 2 แผนที่ที่ตั้งโดยสังเขป

เนื้อที่และอาณาเขตมีเนื้อที่ทั้งหมด 76.18 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 47,612.5 ไร่

ทิศเหนือ ติดต่อดำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอาณาเขตเริ่มต้นที่คอยฮ่อมเสีย บริเวณพิกัด MB 816217 ไปตามสันเขาทางทิศตะวันออกเชื่อมเนิน 1190 บริเวณพิกัด MB 825218 ตัดกับห้วยโป่ง บริเวณพิกัด MB 849212 ไปตามสันเขาเนิน 712 เชื่อมกับเนิน 830 บริเวณพิกัด MB 869199 รวมระยะทางด้านทิศเหนือประมาณ 5.4 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีแนวเขตเริ่มต้นที่เนิน 830 บริเวณพิกัด MB 869199 ไปทางทิศใต้ตัด กับห้วยแม่กะ บริเวณพิกัด MB 873185 เชื่อมกับเนิน 724 บริเวณพิกัด MB 869718 เชื่อมเนิน 501 ที่บริเวณพิกัด MB 898151 รวมระยะทางด้านทิศตะวันออก ประมาณ 5.5 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อดำบลห้วยสัก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีแนวเขต เริ่มต้น ที่เนิน 501 บริเวณพิกัด MB 898151 ไปตามแนวสันเขาตัดกับห้วยแม่จะจาน บริเวณพิกัด MB 887139 เชื่อมเนิน 569 บริเวณพิกัด MB 877133 เชื่อมกับต้นน้ำแม่จิงถึงห้วยแม่จิ ที่บริเวณพิกัด MB 873117 รวม ระยะทาง ด้านทิศใต้ ประมาณ 3.7 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อดำบลสบเปิง และตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอาณาเขต เริ่มต้นที่ห้วยแม่จิ บริเวณพิกัด MB 873117 ไปทางทิศเหนือ ตามลำห้วยถึงต้นน้ำ เชื่อมเนิน 685 บริเวณพิกัด MB 848135 ไปตามแนวสันปันน้ำเชื่อมกับคอยสันหม่อนล้านเนิน 797 บริเวณพิกัด MB

835162 ตัดกับห้วยเสี๊ยะ ที่บริเวณพิกัด MB 825181 เชื่อมเนิน 1059 บริเวณพิกัด MB 823201 เชื่อมคอยฮ่อมเสี๊ยะ บริเวณพิกัด MB 816217 รวมระยะทางด้านทิศตะวันตก ประมาณ 11 กิโลเมตร

ภูมิประเทศและชุมชน

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น ทำสวนทำไร่ ทำนา เป็นต้น พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ชุมชน ประกอบด้วย ชาวเขาเผ่าลีซอ ชาวเขาเผ่าอาข่า ชาวไทยใหญ่ และคนไทยพื้นเมือง

จำนวนหมู่บ้าน

มีจำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านสันป่าสัก พื้นที่ประมาณ 20.98 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 13,114 ไร่

หมู่ที่ 2 บ้านแก้มะค่า พื้นที่ประมาณ 17.32 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 10,827 ไร่

หมู่ที่ 3 บ้านปางไม้แดง พื้นที่ประมาณ 20.89 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 13,058 ไร่

หมู่ที่ 4 บ้านต้นลุง พื้นที่ประมาณ 14.15 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 8,845 ไร่

หมู่ที่ 5 บ้านศรีดงเย็น พื้นที่ประมาณ 2.84 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 1,769 ไร่

ประชากร ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2555

หมู่ที่ 1 บ้านสันป่าสัก จำนวน 263 ครัวเรือน ประชากร 718 คน ชาย 356 คน หญิง 362 คน

หมู่ที่ 2 บ้านแก้มะค่า จำนวน 142 ครัวเรือน ประชากร 416 คน ชาย 212 คน หญิง 204 คน

หมู่ที่ 3 บ้านปางไม้แดง จำนวน 331 ครัวเรือน ประชากร 843 คน ชาย 439 คน หญิง 404 คน

หมู่ที่ 4 บ้านต้นลุง จำนวน 582 ครัวเรือน ประชากร 942 คน ชาย 456 คน หญิง 486 คน

หมู่ที่ 5 บ้านศรีดงเย็น จำนวน 327 ครัวเรือน ประชากร 930 คน ชาย 453 คน หญิง 477 คน

รวม มีจำนวน 1,645 ครัวเรือน 3,849 คน

แยกเป็น ชาย 1,916 คน

หญิง 1,933 คน

ความหนาแน่นเฉลี่ย 50.53 คน / ตารางกิโลเมตร

หมายเหตุ ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารของ องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อทำการตรวจสอบแล้วตรงกับแบบสำรวจที่ได้ทำการวิจัย

สภาพเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ การทำนา การทำไร่ การทำสวน ปลูกไม้ผล พืชล้มลุก โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

อาชีพทำนา	อัตราร้อยละ	12.33
อาชีพทำสวน	อัตราร้อยละ	30.17
อาชีพทำไร่	อัตราร้อยละ	10.50
อาชีพรับจ้าง	อัตราร้อยละ	4.33
อาชีพค้าขาย	อัตราร้อยละ	15.33
อาชีพอื่นๆ	อัตราร้อยละ	9.34

หน่วยธุรกิจ

ปั้มน้ำมันหลอด	5	แห่ง
โรงสีขนาดเล็ก	2	แห่ง
ร้านขายของชำ	34	แห่ง

สภาพสังคม

การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา	1	แห่ง
โรงเรียนประถมถึงมัธยม	1	แห่ง
ศูนย์ดูแลเด็กเล็ก	2	แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์	5	แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด 3 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง โบสถ์ 3 แห่ง

สาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	1	แห่ง
-----------------------------	---	------

การรักษาความสงบเรียบร้อย

คู่มือตำรวจชุมชนประจำตำบล	1	แห่ง
ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	1	แห่ง
จุดตรวจชุมชน(ชรบ.)	5	แห่ง

สาธารณูปโภคและการบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคมเส้นทางสายหลักเป็นถนนลาดยาง รพช. 4025 สายห้วยไร่ - กีดช้าง ส่วนถนน/ซอยภายในหมู่บ้านส่วนมากเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ส่วนถนนเข้าพื้นที่การเกษตรเป็นถนนลูกรัง

การโทรคมนาคม

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข (อนุญาตเอกชน)	1	แห่ง
โทรศัพท์สาธารณะ	5	จุด
โทรศัพท์บ้าน	270	หมายเลข
โทรศัพท์มือถือ	3,500	หมายเลข
รถโดยสารประจำทาง	11	คัน

การไฟฟ้า

มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำห้วย ลำน้ำ	33	สาย
บึง หนอง	2	แห่ง
แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น		
ฝาย	17	แห่ง
บ่อน้ำตื้น	239	แห่ง
บ่อโยธา	6	แห่ง
บ่อบาดาล	7	แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

สวนสมุนไพร	1	แห่ง
------------	---	------

มวลชน

อปพร.	37	คน
ลูกเสือชาวบ้าน	450	คน
ไทยอาสาป้องกันชาติ	237	คน
กองหนุนเพื่อความมั่นคง	12	คน
ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน	94	คน
ตำรวจอาสา	10	คน

ศักยภาพของท้องถิ่น

- โครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง ประกอบด้วย

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล	มีจำนวน	10 คน
2. คณะผู้บริหาร	มีจำนวน	4 คน
3. พนักงานส่วนตำบล	มีจำนวน	9 คน
4. ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างฯ	มีจำนวน	13 คน

- โครงสร้างพนักงานส่วนตำบล ประกอบด้วย 4 ส่วน

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	มีจำนวน	4 คน
2. ส่วนการคลัง	มีจำนวน	2 คน
3. ส่วนโยธา	มีจำนวน	2 คน
4. ส่วนการศึกษา	มีจำนวน	1 คน

- โครงสร้างลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป และคนงาน ประกอบด้วย

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	มีจำนวน	6 คน
2. ส่วนการคลัง	มีจำนวน	2 คน
3. ส่วนการศึกษา	มีจำนวน	3 คน
4. ส่วนโยธา	มีจำนวน	2 คน

เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานของชุมชนพบว่า ก่อนช้างมีการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงความพร้อมด้านศักยภาพของชุมชนที่ดี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ค้าขายและรับจ้างทั่วไป ซึ่งข้อมูลด้านศักยภาพ การบริหารจัดการโครงสร้างชุมชน การบริการด้านพื้นฐาน จากฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองในท้องถิ่น กลับตรงกันข้ามกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผลจากการสังเกตการณ์ การพบปะพูดคุยกับผู้นำและชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ การเข้าร่วมกิจกรรมในการประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน รวมถึงผลการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ประชาชนในตำบลบ้านช้างกำลังเผชิญวิกฤตของปัญหาอย่างหนักร่วมกันในการมีเป้าหมายต้องการพัฒนาการแก้ไขปัญหาคอนภาพชีวิต อันเนื่องมาจากปัจจัยปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณูปโภค ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นสะสมมาเป็นระยะเวลานาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการศึกษา ตามสภาพปัญหาแต่ละด้าน โดยเสนอเป็นภาพรวมจากแต่ละหมู่บ้านตามลำดับดังนี้

4.2 ผลการศึกษาข้อมูลด้านอาชีพ รายได้ หนี้สิน/ สภาพปัญหา/ ของกลุ่มประชากรครัวเรือน

ปัญหาด้านเศรษฐกิจครัวเรือน

ผลการศึกษาข้อมูลด้านอาชีพ รายได้และหนี้สิน จากผู้นำครอบครัว/ตัวแทน ประชากร ครัวเรือน ทุกครัวเรือน ในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง จำนวน 5 หมู่บ้านตามลำดับดังนี้

1. ตำบลบ้านช้างหมู่ที่ 1 บ้านสันป่าสัก ประชาชนในหมู่บ้านประกอบไปด้วย ชนพื้นเมือง และ ชนเผ่าอาข่า จำนวนครัวเรือน 263 ครัวเรือน จำนวนประชากร 718 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ด้าน การเกษตรควบคู่กับรับจ้างทั่วไป และค้าขายตามลำดับ ผลผลิตด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เกษตรกร ปลูกพืชเช่น ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ไร่สำหรับจำหน่าย ทำนาไว้สำหรับบริโภค ส่วนการ เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา ไร่จำหน่ายและบริโภค รายได้ประชากร สูงสุดเฉลี่ยประมาณ 11,000-25,000 บาท/เดือน ต่ำสุดคือ น้อยกว่า 5,000 บาท/ต่อเดือน สภาพปัญหาที่ประชากรในหมู่บ้านประสบอยู่คือ **ปัญหาหนี้สิน** จากการกู้ยืมเพื่อการลงทุน เพื่อการดำรงชีพ เพื่อแก้ปัญหาสภาพคล่อง ฯลฯ มูลค่าปัญหา หนี้สินของประชากรในเขตพื้นที่ บ้านสันป่าสัก โดยรวมที่สำรวจพบประมาณ 9,974,684 บาท

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การดูแลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาดิน เลื่อมสภาพ ปัญหาแหล่งน้ำใช้การเกษตร

2. ตำบลบ้านช้างหมู่ที่ 2 บ้านแก้มะค่า ประชาชนในหมู่บ้านเป็น ชนพื้นเมือง จำนวนครัวเรือน 142 ครัวเรือน จำนวนประชากรประชากร 416 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรควบคู่กับ รับจ้างทั่วไป และค้าขายตามลำดับ ผลผลิตด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เกษตรกรปลูกพืชเช่น ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และพืชสวนครัว ไร่สำหรับจำหน่าย ทำนาไว้สำหรับบริโภค ส่วนการเลี้ยง สัตว์เช่น ไก่ ปลา กบ หมู ไร่จำหน่ายและบริโภค รายได้ประชากร สูงสุดเฉลี่ยประมาณ 5,000-25,000 บาท/เดือน ต่ำสุดคือ น้อยกว่า 5,000 บาท/ต่อเดือน สภาพปัญหาที่ประชากรในหมู่บ้านประสบอยู่คือ

ปัญหาหนี้สิน จากการกู้ยืมเพื่อการลงทุน เพื่อการดำรงชีพ เพื่อแก้ปัญหาสภาพคล่อง ฯลฯ มูลค่าปัญหา หนี้สินของประชากรในเขตพื้นที่ บ้านแก้มะค่า โดยรวมที่สำรวจพบประมาณ 7,468,812 บาท

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การดูแลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปัญหาดินเลื่อมสภาพ ปัญหาแหล่งน้ำ ใช้การเกษตร

3. ตำบลบ้านช้างหมู่ที่ 3 บ้านปางไม้แดง ประชาชนในหมู่บ้านประกอบไปด้วย ชนพื้นเมือง และชนเผ่าไทยใหญ่ จำนวนครัวเรือน 331 ครัวเรือน จำนวนประชากร 843 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เกษตรกรรม และค้าขายตามลำดับ ผลผลิตด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เกษตรกรปลูกพืช เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ยาสูบ มะม่วง ไว้สำหรับจำหน่าย ส่วนการเลี้ยงสัตว์เช่นไก่ หมู ไว้จำหน่ายและบริโภค รายได้ประชากร สูงสุดเฉลี่ยประมาณ 20,000-40,000 บาท/เดือน ต่ำสุดคือ น้อยกว่า 5,000 บาท/ต่อเดือน สภาพปัญหาที่ประชากรในหมู่บ้านประสบอยู่คือ

ปัญหาหนี้สิน จากการกู้ยืมเพื่อการลงทุน เพื่อการค้าขาย เพื่อแก้ปัญหาสภาพคล่อง ฯลฯ มูลค่าปัญหาหนี้สินของประชากรในเขตพื้นที่ บ้านปางไม้แดง โดยรวมที่สำรวจพบประมาณ 21,273,053 บาท

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาค่าจ้างแรงงานต่ำ ปัญหาต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาการบริหารจัดการ การดูแลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ปัญหาแหล่งน้ำใช้การเกษตร

4. ตำบลบ้านช้างหมู่ที่ 4 บ้านต้นลุง ประชาชนในหมู่บ้านประกอบไปด้วย ชนพื้นเมือง และชนเผ่าไทยใหญ่ ชนเผ่าอาข่า จำนวนครัวเรือน 582 ครัวเรือน จำนวนประชากร 942 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เกษตรกรรม และค้าขายตามลำดับ ผลผลิตด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เกษตรกรปลูกพืชเช่น ลำไย ลิ้นจี่ ยาสูบ มะม่วง ไว้สำหรับจำหน่าย ส่วนการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู ไว้จำหน่ายและบริโภค รายได้ประชากร สูงสุดเฉลี่ยประมาณ 20,000-40,000 บาท/เดือน ต่ำสุดคือ น้อยกว่า 5,000 บาท/ต่อเดือน สภาพปัญหาที่ประชากรในหมู่บ้านประสบอยู่คือ

ปัญหาหนี้สิน จากการกู้ยืมเพื่อการลงทุน เพื่อการค้าขาย เพื่อแก้ปัญหาสภาพคล่อง ฯลฯ มูลค่าปัญหาหนี้สินของประชากรในเขตพื้นที่ บ้านต้นลุง โดยรวมที่สำรวจพบประมาณ 16,747,574 บาท

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาค่าจ้างแรงงานต่ำ ปัญหาต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาการบริหารจัดการ การดูแลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ปัญหาแหล่งน้ำใช้การเกษตร

5. ตำบลบ้านช้างหมู่ที่ 5 บ้านศรีคงเย็น ประชาชนในหมู่บ้านประกอบไปด้วย ชนเผ่าลีซอ และชนเผ่าอาข่า จำนวนครัวเรือน 327 ครัวเรือน จำนวนประชากร 930 คน ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว อาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป เกษตรกรรม ตามลำดับ ผลผลิตด้านการเกษตรส่วนใหญ่ เกษตรกรปลูกพืชเช่น ลำไย ลิ้นจี่ ข้าวโพด ไว้สำหรับจำหน่าย ส่วนการเลี้ยงสัตว์ เช่นไก่ หมู ไว้บริโภค รายได้

ประชากร สูงสุดเฉลี่ยประมาณ 15,000-40,000 บาท/เดือน ต่ำสุดคือ 5,000-10.000 บาท/ต่อเดือน สภาพ
ปัญหาที่ประชากรในหมู่บ้านประสบอยู่คือ

ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาค่าจ้างแรงงานต่ำ ปัญหาต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ
ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาการบริหารจัดการ การดูแลการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปัญหาเรื่องที่ดิน
ทำกิน ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ปัญหาแหล่งน้ำใช้การเกษตร

เนื่องจากบ้านศรีดงเย็น เป็นหมู่บ้านที่อยู่อาศัยของพี่น้องชนเผ่าลีซอ ซึ่งมีรูปแบบทางสังคม
เป็นแบบเฉพาะ ทั้งด้านการปกครอง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณี การบริหารจัดการ
ชุมชน/หมู่บ้านขึ้นอยู่กับผู้นำโดยตรงในทุกด้าน ที่ผ่านมาการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในระดับตำบล
ค่อนข้างน้อยมาก และยังเป็นเขตพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับวิธีการสำรวจ
ข้อมูล โดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ ทำความคุ้นเคย และพยายามสร้างความเข้าใจในการทำหน้าที่
ของผู้วิจัย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานวิจัย ในระดับผู้นำ แล้วค่อยเข้าหมู่บ้าน ในลักษณะของ
การเยี่ยมชม จึงไม่มีการใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะจงใดๆ แต่จะใช้วิธีการพูดคุยถึง
ประเด็นปัญหาที่ผู้ร่วมสนทนาสามารถตอบได้ โดยไม่กระทบต่อความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ดังนั้นข้อมูล
ของหมู่ 5 บ้านศรีดงเย็นอาจแตกต่างจากหมู่อื่นๆไปบ้าง

การที่ได้สร้างความเข้าใจร่วมกับผู้นำ บ้านศรีดงเย็น ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมาค่อนข้างร่วมกิจกรรม
น้อยมาก นอกจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีชนเผ่าของตนที่ได้รับการส่งเสริมด้าน
การท่องเที่ยวจากองค์การบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านช้าง ส่วนการส่งเสริมหรือการเข้าร่วม
กิจกรรมอื่นๆค่อนข้างประสบปัญหาอยู่มาก สาเหตุของปัญหาเกิดจากความคิด ความรู้สึกถึงความ
แตกต่างด้านสถานภาพทางสังคม ผู้วิจัยได้พยายามจัดกิจกรรมและการประชุมให้ผู้นำทุกหมู่ได้เข้าร่วม
พบปะแลกเปลี่ยนความคิด ในการจัดทำแผนร่วมกันในการพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านต่างๆในชุมชนโดย
ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากผู้นำ หมู่ 5 บ้านศรีดงเย็นค่อนข้างดี

ผลการศึกษาสภาพปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน จากจำนวน 5 หมู่บ้าน เพื่อสะท้อนภาพรวมของ
ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จากปัญหาระดับครัวเรือนขยายผลกระทบไปสู่ระดับชุมชน พบประเด็น
ปัญหาที่สำคัญ ดังนี้ ปัญหาที่พบในหมู่ที่ 1-4 คือ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาจากการประกอบอาชีพ สำหรับ
หมู่ 5 พบปัญหาการประกอบอาชีพ แต่ไม่พบปัญหาด้านหนี้สิน ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาคือ

● ปัญหาหนี้สิน

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรควบคู่กับอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชากรมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้แสวงหาช่องทางจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ ออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) แต่วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ไม่ได้นำไปใช้ในการลงทุนด้านการประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ถูกนำไปใช้แก้ปัญหาสภาพคล่องในชีวิตประจำวัน ใช้ผ่อนชำระหนี้ ใช้ในการศึกษา แต่ในประชากรบางรายใช้จ่ายไปเพื่อให้ได้รับการยอมรับทางสังคม จึงสิ้นเปลืองไปกับวัตถุนิยมที่ไร้ประโยชน์ ทำให้ประชากรบางรายไม่สามารถหารายได้มาชดเชยกับรายจ่ายได้ทัน จึงไปแสวงหาแหล่งทุนนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงมากเกินกว่ากฎหมายกำหนด การใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาแหล่งทุนใหม่เพื่อชดเชยแหล่งทุนเดิม ทำให้ประชากรประสบปัญหาหนี้สินทับถมพอกพูนเพิ่มมากขึ้น จนแก้ไขค่อนข้างยากต้องใช้ระยะเวลานาน

1. ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

ปัญหาต้นทุนการผลิต

เนื่องจาก การปลูกพืชในแต่ละฤดูกาลของเกษตรกรอยู่ในภาวะต้นทุนสูงสาเหตุเพราะเกษตรกรต้องใช้ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช สารอาหาร ในขั้นตอนการดูแลกระบวนการการผลิต ซึ่งปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช ที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดมีราคาสูง

ปัญหาผลผลิตตกต่ำ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ในขั้นตอนการดูแล หรือเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาโรคระบาดแมลงศัตรูพืช หรือเกษตรกรบางรายใช้ยากำจัดศัตรูพืช หรือเร่งสารอาหารมากเกินไปจนเกินกำหนด โดยหวังว่าจะได้ผลผลิตที่ดีตรงตามเป้าหมาย แต่ผลกลับตรงกันข้าม นอกจากจะไม่ได้ผลผลิตตามเป้าหมายแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการสูญเสีย ผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขายตามราคาที่ต้องการได้

● ปัญหาด้านการตลาด

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการขั้นตอนการผลิต ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตให้เหมาะสมกับต้นทุนที่ใช้สำหรับที่ใช้สำหรับการผลิตได้ ประกอบกับบางปีผลผลิตล้นตลาด ส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านราคา ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ร่วมกับปัญหาด้านการตลาด

- **ปัญหาดินเสื่อมสภาพ**

เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องดิน มีแต่ใช้ดิน ไม่เคยบำรุงดิน และใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ดินเสื่อมโทรมเร็วกว่าปกติ เมื่อดินหมดแร่ธาตุอาหาร และจุลินทรีย์ในดิน จะพบแต่สารเคมีตกค้างมาก โรคชนิดต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อพืช จะสะสมอยู่ในดิน ก่อให้เกิดโรคชนิดต่างๆ เมื่อพืชเป็นโรค เกษตรกรก็หันมาใช้ยาเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตทุกๆ ชนิด เมื่อมีผลผลิตก็มีแต่สารเคมี ไม่เป็นที่ยอมรับของทั่วโลก ยังทำให้ต้นทุนสูง ปลูกพืชไม่คุ้มกับการลงทุน แมลงชนิดต่างๆ ก็เข้าทำลายพืช ผัก ผลไม้ ก็ยังทำให้เกษตรกร หันพึ่งสารเคมีมากขึ้น ดังนั้นปัญหาเหล่านี้จะหมดไป เมื่อเกษตรกรหันมาปรับปรุงดิน โดยใช้สารธรรมชาติเข้าช่วย

- **ปัญหาขาดที่ดินทำกิน**

ชุมชนบ้านช้างเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ประชากรที่มีปัญหาเรื่องของที่ดินทำกินจะพบมากที่สุด ใน 3 หมู่บ้านคือ หมู่ 3 บ้านปางไม้แดง หมู่ 4 บ้านต้นสูง และ หมู่ 5 บ้านศรีดงเย็น ปัจจัยของปัญหาที่พบคือ มีประชากรบางรายขายสิทธิ์ให้กับนายทุน หรือ สมาชิกที่อยู่ในชุมชน เนื่องจากสภาพปัญหาหนี้สินในครัวเรือน

- **ปัญหาการขาดความรู้ ทางวิชาการเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิต**

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมอาชีพการเกษตร ได้นำโครงการส่งเสริมต่างๆ หลากหลายโครงการเข้าช่วยสนับสนุนแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ทั้งโครงการเสริมสร้างรายได้ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ระยะเวลาในการส่งเสริม ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากฝ่ายส่งเสริม ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพราะการขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ มีส่วนสำคัญทำให้เกษตรกรประสบความล้มเหลวหลังจากโครงการสิ้นสุดไป

- **ปัญหาขาดการรวมกลุ่มและความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง**

เนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญที่คอยช่วยให้คำ แนะนำหรือปรึกษาด้านต่างๆ ประชากร ไม่ทราบถึงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ และขาดความตระหนักในการทำงานร่วมกัน จากการเข้าปฏิบัติงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ตำบลบ้านช้างพบว่า ปัจจัยปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนบ้านช้าง มิได้เกิดจากสภาพเศรษฐกิจครัวเรือนเท่านั้น แต่ปัจจัยของปัญหาเกิดจากการจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมด อาจเป็นเพราะประชากรในตำบลบ้านช้างประกอบไปด้วยหลากหลายชนเผ่าคือ เผ่าลีซอ ซึ่งมี

จำนวนประชากรใกล้เคียงกับชนพื้นเมือง อาข่า และไทยใหญ่ ความแตกต่างในด้านความรู้ ความสามารถ, พื้นฐานทางเศรษฐกิจ, วัฒนธรรมและความสัมพันธ์กันในระดับท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดระบบแห่งความสัมพันธ์กันขึ้นโดยที่ ปัญหาความแตกต่างด้านสิทธิขั้นพื้นฐานระหว่างชนพื้นเมือง กับกลุ่มชนเผ่า และระหว่างกลุ่มชนเผ่าที่อยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้การบริหารจัดการส่งเสริมและพัฒนา ชุมชนค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมโครงการต่างๆ จากภาครัฐ และเอกชนจึงไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีเป้าหมายไปในทิศทางของการตอบสนอง ต่อการดำรงชีพเพื่อปากเพื่อท้องของคนเป็นหลักสถานเดียวเท่านั้น ไม่ได้มีจิตสำนึก หรือตระหนักถึงการพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน ส่งผลให้ชุมชนตำบลบ้านช้าง ต้องประสบกับการพัฒนาที่ถดถอย จนเกิดเป็นภาพรวมของปัญหาชุมชนอ่อนแอ ดังนี้

4.3 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยภาพรวมของปัญหาชุมชน จากกลุ่มประชากรศึกษาจากผู้แทน ครอบครัวในชุมชนระดับตำบล ครอบครัวละ 1 คน จาก 5 หมู่บ้าน

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนจากผู้แทนครอบครัวในระดับตำบลจาก 5 หมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนผู้แทนให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
สันป่าสัก	263	260	98.9
แก้มะค่า	142	142	100
ปางไม้แดง	331	328	99
ต้นลุง	582	571	98
ศรีดงเย็น	327	124	37.9
รวม	1,645	1,425	86.6

ผู้ให้ข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนจากแบบสอบถามพบว่า หมู่ที่ 1 บ้านสันป่าสักมีผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 98.9 จากจำนวนประชากร 263 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 บ้านแก้มะค่ามีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 100 จากจำนวนประชากร 142 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 บ้านปางไม้แดงมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 99 จากจำนวนประชากร 331 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 บ้านต้นลุงมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 98 จากจำนวนประชากร 582 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 บ้านศรีดงเย็น (บ้านลิซอ) มีผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 37.9 จากจำนวนประชากร 327 ครัวเรือน

4.4 ข้อมูลผลการผลศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการรับการพัฒนการแก้ไขปัญหาด้านที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนจากจำนวนประชากร 1,645 คน

สภาพปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
1.ปัญหาผลผลิตจากการเกษตรต่ำ	1,425	86.6
2.ปัญหาด้านทุนการผลิตทางการเกษตรสูง	1,425	86.6
3.ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ	1,425	86.6
4.ปัญหาการขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร	1,425	86.6
5.ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในสัตว์เลี้ยง	762	46.3
6.ปัญหาด้านการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเสริมที่มั่นคงและหนี้สิน	1,425	86.6

ผู้ที่ให้ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนจากแบบสอบถามพบว่า จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,645 คน มีผู้ให้ข้อมูลปัญหาผลผลิตจากการเกษตรต่ำร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาด้านทุนการผลิตทางการเกษตรสูงมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาการขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในสัตว์เลี้ยงมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 46.3 จากผู้แทนประชากร 762 คน ปัญหาด้านการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเสริมที่มั่นคงและหนี้สินมีผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน

ตารางที่ 3 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสังคมจากจำนวนประชากร 1,645 คน

สภาพปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
1.ปัญหาชุมชนขาดความเข้มแข็งขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	1,425	86.6
2.ปัญหาครอบครัวและปัญหาความยากจน	1,425	86.6
3.ปัญหาการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน	1,425	86.6
4.ปัญหาสุขภาพจิต	1,283	77.9

ผู้ที่ให้ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสังคมจากแบบสอบถามพบว่าจากจำนวนประชากร 1,645 คน มีผู้ให้ข้อมูลปัญหาชุมชนขาดความเข้มแข็งขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน มีผู้ให้ข้อมูลปัญหาครอบครัวและปัญหาความยากจนร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาเสพติดมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 77.9 จากผู้แทนประชากร 1,283 คน

ตารางที่ 4 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานจากจำนวนประชากร 1,645 คน

สภาพปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
1.การคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากสภาพถนน	1,425	86.6
2.ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ทำกิน	1,425	86.6
3.ปัญหาน้ำดื่มน้ำใช้ไม่พอเพียงต่อความต้องการ	1,425	86.6
4.ปัญหาขาดน้ำเพื่อการเกษตร	1,425	86.6
5.ไม่มีเอกสารสิทธิ์	582	35.3
6.ปัญหาขาดแหล่งที่ดินทำกิน	964	58.6

ผู้ที่ให้ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานจากแบบสอบถามพบว่าจากจำนวนประชากร 1,645 คน มีผู้ให้ข้อมูลการคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากสภาพถนนร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน มีผู้ให้ข้อมูลปัญหาไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ทำกินร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาน้ำดื่มน้ำใช้ไม่พอเพียงต่อความต้องการมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาขาดน้ำเพื่อการเกษตรมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ไม่มีเอกสารสิทธิ์มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 35.3 จากผู้แทนประชากร 582 คน ปัญหาขาดแหล่งที่ดินทำกิน มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 58.6 จากผู้แทนประชากร 964 คน

ตารางที่ 5 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสาธารณสุขจากจำนวนประชากร 1,645 คน

สภาพปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
1.ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด	1,283	77.9
2.ปัญหาข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขและอนามัย	1,425	86.6

ผู้ที่ให้ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านสาธารณสุขจากแบบสอบถามพบว่า จากจำนวนประชากร 1,645 คน มีผู้ให้ข้อมูลปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดร้อยละ 77.9 จากผู้แทนประชากร 1,283 คน มีผู้ให้ข้อมูลปัญหาข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขและอนามัยร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425

ตารางที่ 6 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากประชากร 1,645 คน

สภาพปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
1.ปัญหาการขาดความรู้รักสามัคคีตามหลักศาสนาและวัฒนธรรม	1,425	86.6
อันดีของชุมชนในกลุ่มเด็กและเยาวชน	1,425	86.6
2.ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเด็กและเยาวชน	1,425	86.6
3.ปัญหาการพัฒนาคุณภาพของเด็กก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน	1,425	86.6
4.ปัญหาขาดศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหมู่บ้าน	1,425	86.6

ผู้ที่ให้ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากแบบสอบถามพบว่าจากจำนวนประชากร 1,645 คน ปัญหาการขาดความรู้รักสามัคคีตามหลักศาสนาและวัฒนธรรมอันดีของชุมชนในกลุ่มเด็กและเยาวชน มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มเด็กและเยาวชนมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 ปัญหาการพัฒนาคุณภาพของเด็กก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาขาดศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหมู่บ้าน มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน

ตารางที่ 7 แสดงผลข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากประชากร 1,645 คน

สภาพปัญหา	ผู้ให้ข้อมูล/หน่วย	ร้อยละ
1.ปัญหาขาดจิตสำนึกในการรักษาดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1,425	86.6
2.ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์และการตัดไม้ทำลายป่า	968	58.8
3. ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล	1,425	86.6
4.ปัญหาไฟป่าและหมอกควันจากการเผาถ่าน	1,425	86.6
5.ปัญหาคุณภาพน้ำ	1,425	86.6

ผู้ที่ให้ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากแบบสอบถาม พบว่าจากจำนวนประชากร 1,645 คน ปัญหาขาดจิตสำนึกในการรักษาดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน.ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์และการตัดไม้ทำลายป่า มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 58.8 จากผู้แทนประชากร 968 คน ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาไฟป่าและหมอกควันจากการเผาถ่านมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน ปัญหาคุณภาพน้ำ มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 86.6 จากผู้แทนประชากร 1,425 คน

4.5 ผลการศึกษาข้อมูล ด้านความจำเป็นพื้นฐานและความต้องการของประชาชน

• ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนและพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร
2. ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชน
3. ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเกษตร
4. ส่งเสริมความรู้การจัดการระบบบัญชีครัวเรือนและแก้ไขปัญหาหนี้สิน

• ด้านสังคม

1. แก้ไขปัญหาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิต
2. สร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาครอบครัว
4. แก้ไขปัญหาการว่างงานและอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน
5. แก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่ม เด็กและ เยาวชน
6. ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

• ด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน

1. ซ่อมแซมถนนภายในหมู่บ้านและ ระหว่างหมู่บ้าน
2. จัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำเดิมให้เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
3. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน
5. ขยายไฟฟ้าแรงต่ำ

- **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

1. คุ่มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
2. แก้ไขปัญหากรุกที่สาธารณะประโยชน์ และการตัดไม้ทำลายป่า
3. แก้ไขปัญหาขยะ
4. แก้ไขปัญหาหมอกควันจากการเผาป่า และการเผาถ่าน

- **ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

1. สอบถามคุณภาพชีวิตเด็กก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน
2. ส่งเสริมให้เด็กได้ทานอาหารกลางวันและดื่มนม ทุกคน ทุกวัน
3. ส่งเสริมบำรุงรักษา จาริต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
4. ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารและห้องสมุดชุมชน
5. ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาทางการศึกษาให้กลุ่มเด็ก และเยาวชน

- **ด้านสาธารณสุข**

1. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดของยาเสพติด
2. ส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขและอนามัยให้กับประชาชน
3. ส่งเสริมให้บริการด้านสาธารณสุขและอนามัยให้ทั่วถึง
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน

หลังจากรวบรวมข้อมูลผลการศึกษา สภาพปัญหา ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาและความต้องการในการรับการส่งเสริมและพัฒนการแก้ไขปัญหาด้านจากภาคประชาชนแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลต่อฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง ผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยขอให้มีการจัดการประชุมร่วมกันทุกฝ่าย วัตถุประสงค์เพื่อให้ที่ประชุมได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยของอุปสรรคและปัญหา ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบไปด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 32 คน

ข้อมูลปัจจัยปัญหาด้านการบริหารและการปกครอง

1. ปัญหาการขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่
2. ปัญหาบุคลากรขาดความชำนาญในการปฏิบัติงาน

3. ปัญหางบประมาณมีไม่เพียงพอที่จะพิจารณาให้การส่งเสริมและพัฒนาครบทุกด้านอย่างทั่วถึง
4. ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อมูลความต้องการไขปัญหาด้านการบริหารและการปกครอง

1. เพิ่มอัตรากำลังบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ เพื่อการพัฒนาตำบลในทุกๆด้าน
 2. เพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 3. จัดหาพาหนะอุปกรณ์เครื่องมือให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน
 4. บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน เข้าช่วยส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหามุมชนในทุกด้าน
 5. ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อโครงการการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหามุมชน
- ผลการวิเคราะห์ชุมชนตำบลบ้านช้าง ตลอดระยะเวลากว่า 6 เดือน ที่ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาข้อมูลด้านอุปสรรคและปัญหา ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง มีข้อค้นพบประเด็นปัญหาสำคัญหลายด้าน ดังนี้

สภาพของชุมชน

ชุมชนตำบลบ้านช้าง เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ประชาชนพื้นที่ประกอบด้วย ชนเผ่าลีซอ อาข่า ไทยใหญ่ และคนพื้นราบ มีประชากรทั้งหมด 1,645 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 3,849 คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ปลูกผลไม้ ทำไร่ ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำนา ปลูกข้าว ไร่เลี้ยงชีพ เป็นต้น

จุดแข็งของชุมชน

เป็นชุมชนที่มีความหลากหลาย ด้านวัฒนธรรม ประเพณีชนเผ่า โดเด่นเป็นพิเศษด้านวัฒนธรรมประเพณีชนเผ่าเช่น ประเพณีปอยส่างลองของไทใหญ่ และยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามสมบูรณ์ สามารถส่งเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อไปในอนาคต

จุดอ่อนของชุมชน

❖ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ประชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก แต่กลับประสบปัญหาด้านการประกอบอาชีพ เนื่องจากประชาชนยังขาดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก ทั้งยังต้องแบกรับค่าใช้จ่ายต้นทุนการผลิตที่สูงมาก เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าขนส่ง ราคาพืชผล

ผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางรายยังต้องมีการค่าเช่าที่ดินทำกิน เนื่องจากไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ประกอบกับการค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหา รายได้ไม่เพียงพอ ต้องกู้เงิน นอกระบบ และในระบบ จาก ธกส. กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น ผลผลิตขายได้ราคาต่ำ จะนำมาแปรรูป หรือหาวิธีลดต้นทุน ก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากไม่มีความรู้ ไม่มีเทคโนโลยี การช่วยเหลือจากภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่นแก้ปัญหาเกษตรกร ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้เกิดหนี้สินในระบบและนอกระบบ หาทางออกไม่ได้ และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ

❖ ปัญหาสังคม

วิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบ้านช้าง ที่มีหลากหลายชนเผ่าดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ ซึ่งในด้านหนึ่งเหมือนเป็นจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยว แต่กลับเป็นจุดอ่อนที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ด้วยความคิด ความแตกต่างในวิถีชีวิต และความเชื่อ ส่งผลให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ในสังคมมีน้อย เกิดการแบ่งแยกชาติพันธุ์ ถึงแม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพยายามจัดกิจกรรม เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และความสามัคคี เช่น กีฬาเยาวชน แต่ต้องประสบกับปัญหา การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะเยาวชนเผ่าลี้ชอกับเยาวชนพื้นราบ จนปัจจุบันต้องยกเลิกกิจกรรมดังกล่าว ไป ประกอบกับการดูแลสังคมโดยชุมชนบ้านช้างยังไม่เข้มแข็ง ไม่มีระบบกระบวนการจัดการที่ชัดเจน ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อยทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องสุขภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาความปลอดภัยในทรัพย์สิน รวมถึงปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ เป็นแหล่งที่เหมาะสมกับการเป็นจุดพักหลบหนีของกลุ่มกระบวนการค้ายาเสพติด จนเป็นสาเหตุที่ทำให้ล่อแหลมต่อวงจรการค้ายาเสพติดในชุมชน คนในชุมชนกลายเป็นเครื่องมือกลุ่มกระบวนการ เพราะขาดความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความยากจน สืบเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจส่งผลให้พื้นที่ตำบลบ้านช้างในขณะนี้ เป็นพื้นที่ละเอียดอ่อนต่อปัญหาความมั่นคง และก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเป็นไปได้ช้า

❖ เรื่องที่ดินทำกิน

ผลกระทบจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกษตรกรในชุมชนตัดสินใจขายสิทธิ์ ที่ทำกิน ทรัพยากรต่างๆของตนเอง ไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุน เพื่อหวังแสวงหากำไรสูงสุดในการนำไป แก้ไขปัญหานี้สิน และลงทุนประกอบอาชีพอื่นตามคำแนะนำของนายทุน แต่ด้วยขาดประสบการณ์

ประกอบกับไม่มีความถนัดในอาชีพ ที่สุดก็เกิดความล้มเหลว ที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือไม่เหลือปัจจัยใดๆ แม้แต่ที่ดินทำกินของตนเอง

ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

จากสภาพสังคมชุมชนที่ไม่ได้จัดระบบมาแต่เดิม การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม ในเรื่องของทุนนิยม การใช้วัสดุสังเคราะห์แทนวัสดุท้องถิ่น เช่น ถูพลาสติก ขวดแก้ว หรือ การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ทำเกษตร อย่างกว้างขวาง และเมื่อนำมาใช้แล้วไม่มีระบบบริหารจัดการ ที่เหมาะสม ทำให้เกิดขยะ มลพิษในอากาศ ดินเสื่อมสภาพ และปัญหาหมอกควันจากการเผาป่า ส่งผลให้สูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติ และระบบนิเวศ วิทยา เป็นผลเสียต่อการดำรงชีวิตของสังคมชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

❖ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

ป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จัดได้ว่าเป็นแหล่งทำมาหากิน และยังชีพที่คนในชุมชนเคยอาศัยทำมาหากินแบบพึ่งพาร่วมกัน แต่ปัจจุบัน คนถูกกวาดต้อนให้เข้าสู่ระบบผลิตทุนนิยมผูกขาดที่วิธีการผลิต วิธีการบริโภคของคนขึ้นอยู่กับการลงทุน การจ้างงาน และการบริโภคที่ต้องหาเงินมาซื้อมากขึ้น ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้กลายเป็นสินค้าที่เป็นความต้องการของนายทุน หรือธุรกิจวงการค้าไม้ ที่เล็งเห็นถึงความสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงเกิดขบวนการตัดไม้ ทำลายป่าร่วมกับคนในพื้นที่ ด้วยอัตราค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่น่าสนใจ จนไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกพื้นที่จะสามารถควบคุมได้

❖ ปัญหาด้านสาธารณสุข

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ คือ

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อม การทำเกษตรด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมี ทำให้สภาพแวดล้อมเป็นพิษ มีสารเคมีปนเปื้อนไปกับอาหาร และน้ำอุปโภคบริโภค ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ไม่ทราบสาเหตุ โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนัง โรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง โรคเก๊าต์ โรคติดเชื้อทางเดินอาหาร โรคไต ซึ่งปัจจุบัน เป็นสภาวะที่มีอัตราการป่วยมากและมีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี.

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อสุขภาพทั้ง โดยตรงและทางอ้อม ของประชาชนโดยรวม กล่าวคือ ปัญหาเรื่องอาชีพรายได้ที่ไม่พอจ่าย ทำให้ ต้องไปขายแรงงานในเมือง และหลงเข้าไปอยู่ในกลุ่มสังคมที่มีการดำเนินชีวิตแบบเสี่ยง รับค่านิยมผิด ๆ จากสังคมเมือง เกิดโรคติดต่อ โรคเอดส์ โรคพิษ

สุรา หรือติดสิ่งเสพติด และนำกลับมา ระบาดสู่ชุมชน ปัญหาเบื้องต้นดังกล่าว ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและกระทบต่อสุขภาพ ของประชากรในชุมชน

ปัญหาด้านการศึกษา

จากสภาพทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ ไม่มีรายได้ที่แน่นอนและยังมีหนี้สิน ถึงแม้การศึกษาจะเข้ามาในชุมชนนานกว่า 60 ปีแล้ว และมีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา แต่ก็ยังมีเด็กและเยาวชนที่ขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย ขาดโอกาสเรียนรู้ ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ ไม่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไม่มีสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย ไม่มีบุคลากรทางการศึกษาที่ให้ความรู้ อย่างต่อเนื่อง ประชาชนอายุระหว่าง 15-59 บางคน ไม่รู้หนังสือ จบระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่มีทุนเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ต้องไปขายแรงงานในราคาถูก บางคนไม่มีงานทำ ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปได้ช้า

โอกาสของชุมชนในการพัฒนาในการพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชน

เนื่องจากอาจารย์ ปกรกฤษณ์ บุญมณี กรรมการศิษย์เก่าแม่โจ้ ได้มีโอกาสเข้าไปในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง และได้พบกับ นายเดช สอนง่าย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง จึงได้รับทราบถึงสภาพปัญหาของเกษตรกรบ้านช้าง อาจารย์ปกรกฤษณ์ ได้พา นายท ออบต. เข้าพบกับ คณะอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อประสานงานขอความร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และได้เกิดแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง แต่เนื่องจากพื้นที่ทำกินของเกษตรกรบ้านช้างเป็นเขตพื้นที่ของ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้นการดำเนินการจัดตั้งดังกล่าว จึงเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชนบ้านช้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยการรับสมัครสมาชิกให้เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ในเบื้องต้นมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 53 ราย

4.4 ผลการศึกษากระบวนการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรนาร่อง เพื่อหาข้อมูลด้านศักยภาพของกลุ่ม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืนได้ต่อไป

กระบวนการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง ได้มีการดำเนินการไปก่อนที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมงานกับคณะทำงาน แต่ก็ยังเป็นระยะเริ่มต้นของการดำเนินงาน ซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ศึกษาถึง อุปสรรคและปัญหาในการพัฒนา

ชุมชนเข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายพื้นที่ศึกษาในระดับตำบล รวมถึงได้ศึกษาข้อมูลกระบวนการจัดตั้งกลุ่ม
อาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็งนำร่องจำนวน 53 ราย

4.4.1. ข้อมูลการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง

กลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง เกิดจากการบูรณาการร่วมกัน ระหว่างมหาวิทยาลัย
แม่โจ้ ร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านช้าง และสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน ให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งและเลี้ยงดูตัวเองได้ เพื่อเป็น
ตัวอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่มีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ ในเบื้องต้นจึงได้ดำเนินการจัดทำ
โครงการนำร่องในการแก้ไขปัญหาให้กลุ่มเกษตรกร ด้วยการรับสมัครสมาชิกให้เข้าร่วมโครงการด้วย
ความสมัครใจ โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณร่วมกัน 3 ฝ่าย เพื่อใช้ในการ
ขับเคลื่อนโครงการ ซึ่งมีการดำเนินงานจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้

- **ขั้นตอนการรับสมัครสมาชิก และระดมความคิดเห็นจากการเปิดเวทีประชุม**

ผลการรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการของกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรนำร่อง มีสมาชิก
ที่แจ้งความประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 53 ราย

- **ขั้นตอนการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการด้านกิจกรรม**

ในขณะที่ผู้วิจัยเข้าพื้นที่ หลังจากมีการผ่านขั้นตอนรับสมัครสมาชิกไปเรียบร้อยแล้วนั้น
พบว่าการดำเนินการของสมาชิกกลุ่มอาสาฯ มีจำนวน 43 ราย จาก 4 หมู่บ้าน สมาชิกทุกราย
ประกอบอาชีพด้านการเกษตรและรับจ้างทั่วไปควบคู่ไปด้วย เพื่อต้องการศึกษาข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้าน
อาชีพ อุปสรรคปัญหาที่ผ่านมาและเหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยขอให้สมาชิกกลุ่มจัดการ
ประชุมเพื่อศึกษาถึงข้อมูลดังกล่าว

4.4.2. ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มอาสาฯ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 43 ราย เป็นชาย 22 ราย หญิง 21
ราย จาก 4 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง ทุกรายประกอบอาชีพด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ มีนาย
บุญมี เรือนชัย เป็นประธานกลุ่ม พื้นที่การเกษตรเฉพาะกลุ่มอาสาฯ โดยรวม 216 ไร่ ส่วนใหญ่
อยู่ในเขตพื้นที่ของสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)

- **ขั้นตอนการสร้างกลุ่มและพัฒนากลุ่ม**

จากการจัดการประชุม ทำให้ทราบถึงขั้นตอนการสร้างกลุ่ม เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วม
โครงการและสภาพปัญหาของกลุ่ม

ความคิดเห็นจากเวทีการประชุม ทำให้ทราบถึงเหตุผลของการเข้าร่วมโครงการจากสมาชิกกลุ่มอาสา ฯ ปรากฏว่าก่อนการรวมกลุ่มสมัครเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไย ลิ้นจี่ เงาะ มะไฟ ถั่วเหลือง ปลูกข้าวโพดไว้เลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ประเภท ไก่ ปลา กบ เคยได้รับการส่งเสริมกลุ่มเลี้ยงวัว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรกำลังประสบปัญหาที่สำคัญหลายอย่างประการดังนี้ 1.) ปัญหาหนี้สิน 2.) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง 3.) ปัญหาผลผลิตตกต่ำ 4.) ปัญหาแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ 5.) ปัญหาดินเสื่อมสภาพ 6.) ปัญหาขาดที่ดินทำกิน 7.) ปัญหาขาดความรู้ในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิต ด้วยต้องประสบกับปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลให้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในขั้นตอนการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความต้องการในการรับการส่งเสริมและพัฒนาพบว่า ความต้องการรับการส่งเสริมด้านการเกษตรจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มเกษตรกรการปลูกพืชเรียงลำดับความต้องการดังนี้ แก้ไขปัญหาผลผลิต ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ลองกอง ต้องการการส่งเสริม ปลูกพืชผสมผสาน เห็ด พืชสวนครัว สวนสมุนไพร ตามลำดับ

1.กลุ่มเกษตรกรการเลี้ยงสัตว์เรียงลำดับความต้องการดังนี้ หมูหลุม ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ กบ ปลา ฟัง และวัว ตามลำดับ

นอกจากความต้องการรับการส่งเสริมด้านการเกษตรดังกล่าวแล้ว ยังพบว่ากลุ่มต้องการผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหนี้สิน การแก้ไขปัญหาดินทำกิน การแก้ไขปัญหาระบบคุณภาพน้ำ และน้ำใช้ในการเกษตร และปัญหาระบบดินเสื่อมสภาพ

● ขั้นตอนการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านอาชีพและการแก้ไขปัญหาความยากจน

โครงการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านช้าง เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน 3 แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง สำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (สปก.) สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

4.4.3. กิจกรรมที่ดำเนินงาน

1.โครงการความร่วมมือของหน่วยงาน 3 แห่ง

1.1 การฝึกอบรมการทำบัญชีครัวเรือน มีบุคคลเป้าหมายเข้าร่วม จำนวน 53 ราย ได้ดำเนินงานเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2555 ณ ฝายนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรเชียงใหม่

1.2 การศึกษาดูงานด้านการเกษตรที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เรื่อง การพัฒนาคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค การผลิตปุ๋ยหมักแบบแม่โจ้ 1 การเลี้ยงหมูหลุม การผลิตลำไยนอกฤดู ได้ดำเนินงานเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 ณ ฐานเรียนรู้การเกษตร สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรเชียงใหม่

2. โครงการการวางแผนเทคโนโลยี ของสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร

2.1 ดำเนินงานโครงการนำเสนอองค์ความรู้ (ตารางงานเทคโนโลยี) ให้กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้างและการเกษตร ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2555 ณ ห้องประชุมสำนักงาน อบต. บ้านช้าง มีเกษตรกรเข้าร่วม จำนวน 53 ราย

2.2 ดำเนินงานโครงการให้องค์ความรู้ด้านการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ (ฝึกอบรม) ให้เกษตรกรตำบลบ้านช้าง ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2555 ณ ห้องประชุมสำนักงาน อบต. บ้านช้าง มีเกษตรกรเข้าร่วม จำนวน 49 ราย สนับสนุนงบประมาณจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2.3 ดำเนินงานโครงการเรียนรู้แบบธรรมชาติ (หมูหลุม) ให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินงาน การให้องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงหมูหลุม เช่น วิธีทำปัจจัยการผลิต การสร้างโรงเรือน การขุดหลุม การทำพื้นคอกหมูหลุม (เศษวัสดุการเกษตร) เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2555 ที่บ้านต้นลุงและบ้านปางไม้แดง มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการนำร่อง 9 ราย ในช่วงนี้ได้ดำเนินกิจกรรมการปล่อยลูกหมูครั้งแรก จำนวน 8 ตัว เกษตรกร จำนวน 2 ราย เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2555 ในครั้งต่อไปจะได้ดำเนินกิจกรรมปล่อยลูกหมูอีก จำนวน 10 ตัว เกษตรกรจำนวน 3 ราย สนับสนุนงบประมาณจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2.4 ดำเนินโครงการฝึกอบรมวิธีทำปัจจัยการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ให้กลุ่มเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ได้ดำเนินการผลิตน้ำหมักเชื้อจุลินทรีย์จากพืช 3 ชนิด การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากน้ำข้าวข้าว 1 ชนิด การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากสารสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช การทำเชื้อราจาก गोไฟ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2555 ณ ศาลาเอนกประสงค์ อบต.บ้านช้าง มีเกษตรกรเข้าร่วม 22 ราย และได้ดำเนินกิจกรรมแบบต่อเนื่องจากครั้งแรกอีก 2 ครั้ง คือเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2555 และวันที่ 18 มิถุนายน 2555 สนับสนุนงบประมาณจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

หลังจากที่สมาชิกกลุ่มอาชีพ ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางหน่วยงานความร่วมมือฯ ได้จัดขึ้น ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากกลุ่มฯ ให้จัดประชุมเพื่อ ให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับ

จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา โดยให้เขียนลงในกระดาษ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ จากนั้นได้นำกระดาษคำตอบของกลุ่มสมาชิกฯ มาสรุปร่วมกัน พบว่า กลุ่มสมาชิกฯ ที่เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงวิชาการ การศึกษาดูงาน สามารถเพิ่มความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นได้ระดับหนึ่งแต่พอนำกลับไปปฏิบัติ สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่ทราบว่า ควรจะเริ่มต้นอย่างไร ขั้นตอนวิธีการ ควรจะอย่างไร ตัวอย่างเช่นการจัดทำบัญชีครัวเรือน ในขณะที่อยู่ในห้องอบรมมีผู้คอยให้คำแนะนำ วิธีการแยกประเภทรายการที่ใช้ลงช่องบัญชีแต่ละรายการ ในขณะที่อยู่ในห้องอบรมรู้สึกมีความเข้าใจเป็นอย่างดี แต่เมื่อนำกลับมาทำเองเกิดความสับสนในรายการที่จะต้องทำ ประกอบกับมีภาระหน้าที่ภายในครอบครัว จึงไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง บางรายก็ไม่ได้ทำอีกเลย สำหรับกิจกรรมด้านวิชาการ ควบคู่การปฏิบัติการ ซึ่งมีการกำหนดวันปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ประกอบกับมีกลุ่มที่สนใจร่วมกัน มีที่ปรึกษาคอยดูแลอย่างต่อเนื่อง ถึงจะเป็นกิจกรรมที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติค่อนข้างซับซ้อน แต่สมาชิกเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ได้ค่อนข้างดี ถึงแม้ว่าในขณะนั้นจะไม่มีที่ปรึกษายู่อร่วมด้วย แม้จะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นบ้าง แต่ก็สามารถปรึกษากันในกลุ่มเพื่อนสมาชิกหรือเก็บข้อผิดพลาดนั้นไว้ปรึกษา กับที่ปรึกษาในรอบกำหนดวันทีนั้นดักัน จากผลการศึกษาตามรายงานเบื้องต้น เห็นได้ว่า กิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนา ควรเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบ การส่งเสริมด้านวิชาการควบคู่การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการติดตามผลการส่งเสริมเป็นระยะ เพื่อเป็นการประเมินผลสถานการณ์ และปัจจัยความสำเร็จของกิจกรรม หรือโครงการที่ส่งเสริมได้อย่างชัดเจน

4.4.4 ข้อมูลด้านศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนากลุ่มฯ

ศักยภาพของกลุ่ม

ศักยภาพของกลุ่มอาสาฯ เป็นประเด็นเกี่ยวกับ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางหน่วยงานความร่วมมือจาก 3 หน่วยงานได้จัดขึ้น พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ ได้ก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันมากขึ้น มีความห่วงใย เอื้ออาทร ต่อเพื่อนสมาชิกที่มีความสนใจเหมือนกัน ถึงแม้จะเป็นกลุ่มบุคคลส่วนหนึ่ง แต่ก็ป็นสัญญาณที่ดีในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาฯ ต่อไปในอนาคต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนากลุ่มฯ

❖ ปัจจัยภายใน

ภายหลังการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง มีการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้นำกลุ่ม จากจำนวนสมาชิก 43 ราย และมีการแบ่งกลุ่มย่อยตามความสนใจในด้านอาชีพเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่ม เกษตรกรผู้สนใจการปลูกพืชจำนวน 22 ราย เกษตรกรผู้สนใจการเลี้ยงสัตว์จำนวน 21 ราย พบปัจจัยที่ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนากลุ่มคือ กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มที่ยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีการจัดแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบในด้านแต่ละ การแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มยังต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มาจากหน่วยงาน ส่งเสริมจากภายนอก ผู้วิจัยเห็นสมควรให้มีการจัดประชุมเพื่อจัดระบบโครงสร้างกลุ่มฯ รวมทั้งกลุ่ม ย่อยอีก 2 กลุ่ม ให้เรียบร้อยโดยเร็ว อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เห็นถึงความตั้งใจ ในการทำงานของกลุ่ม อาสาฯ นับตั้งแต่การเริ่มต้นค้นหาปัญหาและความต้องการแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมกิจกรรมที่ หน่วยงานส่งเสริมจัดขึ้น การร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ ในการแก้ไขอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานกิจกรรมด้วยความอดทนและตั้งใจ

❖ ปัจจัยภายนอก

โครงการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของ หน่วยงาน 3 แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก) สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แต่ด้วยปัจจัยขอบเขตของการบริการของ แต่ละหน่วยงานล้วนมีข้อจำกัดในบทบาทหน้าที่ของตน อีกทั้งกระบวนการ ส่งเสริมและพัฒนาชุมชน บ้านช้างได้มีการขับเคลื่อนไปล่วงหน้า ก่อนที่จะมีการประสานงานความร่วมมือ ในการจัดทำแผนการ ดำเนินงานโครงการฯ ส่งเสริมร่วมกันผลที่ตามมา คือปัญหาความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ความ รับผิดชอบ ปัญหาการประสานงานความร่วมมือ และงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการฯ ในขณะที่มีการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบด้าน ความเชื่อมั่นจากชุมชนที่มีต่อหน่วย สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก) ดังนั้นหน่วยงานที่ ได้ทำข้อตกลงไปแล้วในเบื้องต้น ควรหันกลับมาทบทวนความชัดเจนในขอบเขตและบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบของแต่ละฝ่าย ก่อนที่จะนำข้อมูลหรือโครงการฯ ใดๆ เข้าสู่ชุมชน

4.5. ผลการศึกษาปัจจัยด้านกระบวนการ/รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง

ในการลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลอุปสรรคและปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้าง เข้มแข็ง นับว่าเป็นพื้นที่ที่สำรวจข้อมูลได้ลำบากพื้นที่หนึ่ง พื้นที่ตำบลบ้านช้างหากดูจากภายนอก หรือ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับก่อนเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่คือชุมชนกำลังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ แต่ในความ

เป็นจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง เป็นปัญหาที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนในทุกมิติของปัญหาแต่ละด้าน สัมพันธกันจนเกิดเป็นปัญหาทั้งระบบ โดยเฉพาะปัญหาโครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ทั้งการแบ่งแยก ความแตกต่างชาติพันธุ์ชนเผ่า ความแตกแยกอันเกิดจากการเมืองการปกครองในท้องถิ่น กลุ่มต่อต้านกระบวนการการส่งเสริมและพัฒนาที่มาจากภาครัฐ เนื่องจากความเข้าใจว่าปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากความไม่ต่อเนื่องและไม่จริงใจต่อหน่วยงานที่เข้ามาในพื้นที่ หรือแม้แต่โครงการการส่งเสริมและพัฒนาจากในพื้นที่ก็เอื้อประโยชน์ให้เฉพาะกลุ่มบุคคลที่มี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในระบบเครือญาติเท่านั้น อีกทั้งยังมีกลุ่มที่มีผลประโยชน์จากภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่ในด้าน ทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมทั้งปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด แม้แต่ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ก็ยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบโครงสร้างที่มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องด้วยวัตถุประสงค์จากหน่วยงานส่งเสริมมีเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบในการจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องเก็บรายละเอียดเชิงลึกทุกมิติของปัญหาทุกด้าน แต่เนื่องจากวิธีการสำรวจในลักษณะงานวิจัยทั่วไป ไม่สามารถทำได้สำเร็จ เอกสารแบบสำรวจและแบบสอบถามเสียหายไปเป็นจำนวนมาก เพราะข้อมูลที่ได้รับในช่วงแรกล้วนเป็นข้อมูลเท็จประชากรบางกลุ่มไม่กล้าตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงต้องปรับวิธีการในการดำเนินงานในรูปแบบพื้นที่พิเศษ ในระยะ 2-3 เดือนแรกเป็นการสร้างความสัมพันธ์ สร้างมิตรภาพและความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับกลุ่มประชากรที่ยังไม่มั่นใจต่อหน่วยงานที่เข้าทำการส่งเสริมในพื้นที่ ผู้วิจัยพยายามยืนยันถึงเจตนารมณ์ของคณะทำงานจากหน่วยงาน รวมทั้งทำความเข้าใจในเรื่องของประโยชน์ที่ชุมชนได้จากการร่วมมือในการทำวิจัยร่วมกัน โดยที่คณะอาจารย์ และผู้วิจัยที่เข้าทำงานในพื้นที่มิได้มีผลประโยชน์ หรือร่วมกับกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ ในระยะต่อมาผู้วิจัยจึงได้เริ่มงานสำรวจโดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะจากกลุ่มแกนนำที่เคยมีปฏิกิริยาด้านลบ และสามารถสร้างความมีส่วนร่วมได้โดยไม่ต้องเสียงบประมาณในการจ้างงานเช่นในช่วงแรก พร้อมทั้งผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น โดยพยายามผนวกแนวคิดและแผนงานกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่หน่วยงานจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สามารถใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้างต่อไป

4.6. ผลการศึกษาแผนพัฒนา 3 ปี ตำบลบ้านช้าง/ปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง

แผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีหลักการคิดที่ว่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่งๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่ง แนวทาง และภายใต้การพัฒนาหนึ่งๆ จะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/กิจกรรม ที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการพัฒนาและดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้แผนพัฒนาสามปี

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยนำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆและข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหาความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

ข้อมูลแผนพัฒนาสามปีตำบลบ้านช้างที่ผ่านมา

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง ได้นำโครงการ/กิจกรรมที่ปรากฏในแผนพัฒนาสามปี มาจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติ ตามยุทธศาสตร์ 7 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมแซมถนนสายหลักในพื้นที่ ค่าบำรุงรักษาปรับปรุงที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
- (2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ การส่งเสริมกิจกรรมของหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ การส่งเสริมการเล่นกีฬา การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสในสังคม การจัดงานวันเด็กแห่งชาติ สนับสนุนกิจกรรมของสถานีนามัยตำบลบ้านช้าง การพ่นหมอกควัน การฉีดวัคซีนสุนัข
- (3) ด้านการจัดระเบียบสังคม ฯ เช่น การสนับสนุนสถานีดารวจภูธรแม่แตงตามโครงการ การสนับสนุนกิจกรรมของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน งานบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ

- (4) ด้านการวางแผน ลงทุนส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทาง
- (5) ด้านการจัดการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ประชาสัมพันธ์ปลูกจิตสำนึกการรักทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า 77 แสนต้นเพื่อแม่ของแผ่นดิน
- (6) ด้านการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น การจัดงานวันลอยกระทง การแห่เทียนพรรษา ประเพณีสงกรานต์ การสืบสานประเพณีปีใหม่เมือง สนับสนุนงานกาชาดจังหวัดเชียงใหม่
- (7) ด้านการบริหารจัดการองค์กร เช่น การส่งบุคลากรเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท/ตรี การเข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ การทศนะศึกษาดูงานในหน่วยงานต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์การดำเนินการตามแผนพัฒนาสามปี ในช่วงที่ผ่านมา

ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา พบอุปสรรคและปัญหาสถานการณ์การพัฒนา คือ

1. งบประมาณในการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยังไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการภาคประชาชนได้
2. ขาดการวางแผนการผลิต ทำให้เกิดภาวะสินค้าทางการเกษตรล้นตลาด พฤติกรรมการจำหน่ายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง ต้นทุนการผลิตสูงจากการใช้สารเคมี
3. ขาดการจัดการองค์ความรู้ด้านการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนา ที่สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน ขาดการพัฒนากระบวนการข้อมูล
4. ขาดการควบคุมที่ดี มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน
5. ขาดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 10 สังคมไทยได้เผชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ "สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง"

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่การกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2556 – 2558)

ตารางที่ 8 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ช่วง 3 ปีต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1.1 ด้านการคมนาคม การดำเนินการเกี่ยวกับการซ่อมแซม ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก และทางน้ำ รวมถึงการจัดการจราจรในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ	ส่วนโยธา
	1.2 ด้านการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การพัฒนาระบบแหล่งน้ำระบบประปา การวางแผนและปรับปรุง ซ่อมแซมระบบประปาภูเขา การทำฝายแม้ว	ส่วนโยธา

	1.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร การศึกษาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จะเพิ่มขีดความสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเกษตรในท้องถิ่น ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดค่าใช้จ่าย การกระจายสินค้า	ส่วนโยธา
--	---	----------

ตารางที่ 9 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านอาชีพ ช่วง 3 ปีต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	2.1 ด้านการส่งเสริมอาชีพ การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในชุมชน การเพิ่มศักยภาพแก่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ	สำนักงานปลัด ฯ

ตารางที่ 10 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านการศึกษา/สาธารณสุข/สังคม ช่วง 3 ปีต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2.2 ด้านการส่งเสริมการศึกษา การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน พร้อมทั้งเสริมสร้างสภาพแวดล้อม แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ส่วนการศึกษา
	2.3 ด้านสุขภาวะชุมชน การส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก อสม. ตำบลบ้านช้าง การดำเนินการ/กิจกรรมของสถานีนอนามัยตำบลบ้านช้าง การพ่นหมอกควันกำจัดยุงลาย การฉีดวัคซีนสุนัข	สำนักงานปลัด ฯ

	2.4 ด้านการส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม การจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม การแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ติดเชื้อ HIV	
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และ ความสงบเรียบร้อยในชุมชน	3.1 ด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ในการบรรเทาสาธารณภัย เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ช่วยเหลือ/สนับสนุนศูนย์ป้องกันบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานอื่นตามกำลังความสามารถ	สำนักงาน ปลัด ฯ
	3.2 ด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาอบายมุข ยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรม สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสถานีตำรวจภูธรแม่แตง/ตำรวจชุมชนตำบลบ้านช้าง ตลอดจนการสนับสนุนกิจกรรมของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน	สำนักงาน ปลัด ฯ
	3.3 ด้านการกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในทุกทุกด้าน	สำนักงาน ปลัด ฯ
4. ด้านการวางแผนการลงทุน ส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.1 ด้านส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทางและบริเวณพื้นที่สาธารณะในตำบลบ้านช้าง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในตำบลบ้านช้าง	สำนักงาน ปลัด ฯ

ตารางที่ 11 แสดงแนวทางการพัฒนาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ช่วง 3 ปีต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานรับผิดชอบ
5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5.1 ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึก ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกป่าเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน การเฝ้าระวังไฟป่าตาม	สำนักงาน ปลัด ฯ

	นโยบายของจังหวัดเชียงใหม่ในการแก้ไขปัญหาหมอกควันและการสร้างแหล่งเรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ	
6. ด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น	6.1 ด้านส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ตลอดจนสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของศาสนาอื่นในชุมชน	ส่วน การศึกษา ฯ
	6.2 ด้านส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริม/การอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น พร้อมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมอันดีงามของชนเผ่าต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง ให้คงอยู่สืบไป	ส่วน การศึกษา
7. ด้านการบริหาร จัดการองค์กร	7.1 ด้านการบริหารจัดการ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย สนองตอบความต้องการของประชาชนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก	สำนักงาน ปลัดฯ/ ส่วนการ คลัง
	7.2 ด้านการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพแก่บุคลากร การส่งเสริม/สนับสนุนการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มความรู้เรื่องต่าง ๆ การทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานองค์กรที่มีศักยภาพ ตลอดจนการส่งบุคลากรศึกษาต่อในระดับปริญญาโท/ตรี	สำนักงาน ปลัดฯ

ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาอย่างรอบครอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงและส่งผลในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

จากผลการศึกษาถึงอุปสรรคและปัญหา 5 ข้อที่ส่งผลต่อแผนพัฒนาสามปีที่ผ่านมาของตำบลบ้านช้าง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็งพบว่า การดำเนินการ โครงการ/กิจกรรมเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม และไม่ครอบคลุมถึงความต้องการของประชากรส่วนใหญ่ ถึงแม้นโยบายของการจัดทำแผนพัฒนาจะต้องมาจากมติประชาคมของหมู่บ้าน ทุกหมู่ในพื้นที่ตำบล แต่การที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมเวทีประชาคมในแต่ละหมู่เพื่อหาแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาในช่วงสามปีต่อไปพบว่า ในแต่ละหมู่บ้าน มีประชากรที่เข้าร่วมประชาคมไม่ถึงครึ่งของจำนวนประชากรที่มีอยู่จริง ส่งผลให้กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น จากสถานการณ์ข้อมูลด้านอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งได้นั้นคือ

1. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. กระบวนการสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. กระบวนการ ของการสร้างเครือข่ายการพัฒนา โดยเริ่มต้นจากกลุ่มเล็ก แล้วจึงขยายผลไปสู่กลุ่มใหญ่
4. กระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาร่วมกันของชุมชน
5. กระบวนการฟื้นฟูศักยภาพชุมชน ด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
6. กระบวนการด้านบริหารจัดการด้วยตนเอง
7. กระบวนการพัฒนาคุณภาพกลุ่ม/บุคคล

บทที่ 5

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง อุปสรรคและปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง เพื่อนจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โครงการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาตำบลบ้านช้าง เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน สถานภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สภาพแวดล้อม เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการความเป็นมา และการดำเนินงานพัฒนาบริบทชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้ทุนทางสังคมของชุมชนเอง เพื่อให้ทราบถึง รูปแบบแผนงานกระบวนการบริหารจัดการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำ แนวคิดและแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

เนื้อหาหรือประเด็นที่ศึกษาในการศึกษาค้นคว้า ได้ศึกษา อุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วส่งผลกระทบต่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างให้เข้มแข็ง ซึ่งได้มีการแบ่งกลุ่มประเด็นปัญหาก่อนที่จะมีการศึกษา และได้กำหนดประเด็นเป้าหมายในการศึกษาไว้ 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจครัวเรือน/ชุมชน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสาธารณูปโภค ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านสาธารณสุข และอื่นๆที่เป็นปัจจัยองค์ประกอบของปัญหาหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสังเกตการณ์แบบไม่เป็นการถือการ คือ การสังเกต ปฏิสัมพันธ์ พฤติกรรม ความรู้สึก ความคิดเห็นต่อกัน ระหว่างชุมชน กับ ผู้นำ และระหว่างชุมชน กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการปกครอง และด้านบริหารจัดการการส่งเสริมและพัฒนาทั้งในพื้นที่และหน่วยงานจากภายนอก รวมถึงการสนทนากลุ่ม โดยรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่ม หน่วยงาน สถาบัน ที่เป็นตัวแทน/กลุ่ม ในการสำรวจพื้นที่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้แทนประชากรทุกหลังคาเรือนจาก 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลบ้านช้างจำนวน 1,425 หลังคาเรือน 2. กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน กำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน และ ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง 3. กลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมเข้มแข็งนำร่อง จำนวน 43 ราย

5.1.สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ตามลำดับดังนี้

ข้อมูลสภาพพื้นที่ จุดแข็งของพื้นที่ และจุดอ่อนของพื้นที่อันเกิดจากอุปสรรคและปัญหาที่สำรวจพบ โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้แทนประชากรทุกหลังคาเรือนจาก 5 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง จำนวน 1,425 หลังคาเรือน

สภาพของชุมชน

ชุมชนตำบลบ้านช้าง เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ประชาชนพื้นที่ประกอบด้วย ชนเผ่าลีซอ อาข่า ไทยใหญ่ และคนพื้นราบ มีประชากรทั้งหมด 1,645 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 3,849 คน ประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ปลูกผลไม้เช่น ลำไย ลิ้นจี่ เงาะเป็นต้น ทำไร่ ปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ทำนา ปลูกข้าว ไร่เลี้ยงชีพเป็นต้น

ผลการศึกษาสภาพปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน จากจำนวน 5 หมู่บ้าน เพื่อสะท้อนภาพรวมของปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จากปัญหาระดับครัวเรือนขยายผลกระทบไปสู่ระดับชุมชน พบประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้ ปัญหาที่พบในหมู่ที่ 1-4 คือ ปัญหานี้สิน ปัญหาจากการประกอบอาชีพ สำหรับหมู่ 5 พบปัญหาการประกอบอาชีพ แต่ไม่พบปัญหาด้านหนี้สิน

ผลสรุปสภาพปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนจากจำนวน 5 หมู่บ้าน

ปัญหานี้สิน

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรควบคู่กับอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชากรมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ทำให้แสวงหาช่องทางจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) แต่วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ไม่ได้นำไปใช้ในการลงทุนด้านการประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ถูกนำไปใช้แก้ปัญหาสภาพคล่องในชีวิตประจำวัน ใช้ผ่อนชำระหนี้ ใช้ในการศึกษา แต่ในประชากรบางรายใช้จ่ายไปเพื่อให้ได้รับการยอมรับทางสังคม จึงสิ้นเปลืองไปกับวัตถุนิยมที่ไร้ประโยชน์ ทำให้ประชากรบางรายไม่สามารถหารายได้มาชดเชยกับรายจ่ายได้ทัน จึงไปแสวงหาแหล่งทุนนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงมากเกินกว่ากฎหมายกำหนด การใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาแหล่งทุนใหม่เพื่อชดเชยแหล่งทุนเดิม ทำให้ประชากรประสบปัญหานี้สินทับถมพอกพูนเพิ่มมากขึ้น จนแก้ไขค่อนข้างยากต้องใช้ระยะเวลานาน

ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

ปัญหาด้านทุนการผลิต

เนื่องจาก การปลูกพืชในแต่ละฤดูกาลของเกษตรกรอยู่ในภาวะต้นทุนสูงสาเหตุเพราะ เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช สารอาหาร ในขั้นตอนการดูแลกระบวนการการผลิต ซึ่งปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช ที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดมีราคาสูง

ปัญหาผลผลิตตกต่ำ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ในขั้นตอนการดูแล หรือเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาโรคระบาดแมลงศัตรูพืช หรือเกษตรกรบางรายใช้ยากำจัดศัตรูพืช หรือเร่งสารอาหารมากเกินไปจนเกินกำหนด โดยหวังว่าจะได้ผลผลิตที่ดีตรงตามเป้าหมาย แต่ผลกลับตรงกันข้าม

นอกจากจะไม่ได้ผลผลิตตามเป้าแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการสูญเสีย ผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขายตามราคาที่ต้องการได้

ปัญหาด้านการตลาด

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ ขั้นตอนการผลิต ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตให้เหมาะสมกับต้นทุนที่ใช้สำหรับที่ใช้สำหรับการผลิตได้ ประกอบกับบางปีผลผลิตล้นตลาดส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านราคา ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ร่วมกับปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาดินเสื่อมสภาพ

เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องดิน มีแต่ใช้ดิน ไม่เคยบำรุงดิน และใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ดินเสื่อมโทรมเร็วกว่าปกติ เมื่อดินหมดแร่ธาตุอาหาร และจุลินทรีย์ในดิน จะพบแต่สารเคมีตกค้างมาก โรคชนิดต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อพืช จะสะสมอยู่ในดิน ก่อให้เกิดโรคชนิดต่างๆ เมื่อพืชเป็นโรค เกษตรกรก็หันมาใช้ยาเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตทุกๆ ชนิด เมื่อมีผลผลิตก็มีแต่สารเคมี ไม่เป็นที่ยอมรับของทั่วโลก ยังทำให้ต้นทุนสูง ปลูกพืชไม่คุ้มกับการลงทุน แมลงชนิดต่างๆ ก็เข้าทำลายพืช ผัก ผลไม้ ก็ยังทำให้เกษตรกร หันพึ่งสารเคมีมากขึ้น ดังนั้นปัญหาเหล่านี้จะหมดไป เมื่อเกษตรกรหันมาปรับปรุงดิน โดยใช้สารธรรมชาติเข้าช่วย

ปัญหาขาดที่ดินทำกิน

ชุมชนบ้านช้างเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ประชากรที่มีปัญหาเรื่องของที่ดินทำกินจะพบมากที่สุด 3 หมู่บ้านคือ หมู่ 3 บ้านปางไม้แดง หมู่ 4 บ้านต้นลุง และ หมู่ 5 บ้านศรีคงเย็น ปัจจัยของปัญหาที่พบคือ มีประชากรบางรายขายสิทธิ์ให้กับนายทุน หรือ สมาชิกที่อยู่ในชุมชน เนื่องจากสภาพปัญหาหนี้สินในครัวเรือน

ปัญหาการขาดความรู้ ทางวิชาการเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิต

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมอาชีพการเกษตร ได้นำโครงการส่งเสริมต่างๆหลากหลายโครงการเข้าช่วยสนับสนุนแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ทั้งโครงการเสริมสร้างรายได้ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ระยะเวลาในการส่งเสริม ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากฝ่ายส่งเสริม ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพราะการขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ มีส่วนสำคัญทำให้เกษตรกรประสบความล้มเหลวหลังจากโครงการสิ้นสุดไป

ผลสรุปปัญหาและปัจจัยทางตรงและทางอ้อม

ผลสรุปปัญหาและปัจจัยทางตรงและทางอ้อม ที่มีผลต่อการพัฒนาการแก้ไขปัญหา จากการสำรวจข้อมูลในแต่ละพื้นที่หมู่บ้าน ได้แก่

- ปัจจัยทางตรง

ปัญหาหนี้สิน ปัญหาขาดที่ดินทำกิน ปัญหาการขาดความรู้ ทางวิชาการเชิงปฏิบัติการ

- ปัจจัยทางอ้อม

ปัญหาขาดการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการตลาด

5.2.สรุปผลการศึกษาภาพรวมของอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น ในระดับตำบล

ผลการศึกษาภาพรวมของอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น ในระดับตำบล ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากผู้แทนประชากรทุกหลังคาเรือนจาก ๔ หมู่บ้านและกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน กำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้ายช้าง พบประเด็นภาพรวมของปัญหา สาเหตุของปัญหา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งเสริมและพัฒนา

ภาพรวมของอุปสรรคและปัญหา/สาเหตุของปัญหา ในระดับตำบล

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก แต่กลับประสบปัญหาด้านการประกอบอาชีพ เนื่องจากประชาชนยังขาดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก ทั้งยังต้องแบกรับค่าใช้จ่ายต้นทุนการผลิตที่สูงมาก เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าขนส่ง ราคาพืชผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางรายยังต้องมีการเช่าที่ดินทำกิน เนื่องจากไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ประกอบกับภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหา รายได้ไม่เพียงพอ ต้องกู้เงินนอกระบบ และในระบบ จาก ธกส. กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น ผลผลิตขายได้ราคาต่ำ จะนำมาแปรรูป หรือหาวิธีลดต้นทุน ก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากไม่มีความรู้ ไม่มีเทคโนโลยี การช่วยเหลือจากภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่นแก้ปัญหาเกษตรกร ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้เกิดหนี้สินในระบบและนอกระบบ หาทางออกไม่ได้ และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ

ปัญหาสังคม วิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบ้านช้าง ที่มีหลากหลายชนเผ่าดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ ซึ่งในด้านหนึ่งเหมือนเป็นจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยว แต่กลับเป็นจุดอ่อนที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ด้วยความคิด ความแตกต่างในวิถีชีวิต และความเชื่อ ส่งผลให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ในสังคมมีน้อยเกิดการแบ่งแยกชาติพันธุ์ ถึงแม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพยายามจัดกิจกรรม เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และความสามัคคี เช่น กีฬาเยาวชน แต่ต้องประสบกับปัญหา การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะเยาวชนเผ่าลีซอกับเยาวชนพื้นราบ จนปัจจุบันต้องยกเลิกกิจกรรมดังกล่าวไป ประกอบกับการดูแลสังคมโดยชุมชนบ้านช้างยังไม่เข้มแข็ง ไม่มีระบบกระบวนการ

จัดการที่ชัดเจน ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อยทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องสุขภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาความปลอดภัยในทรัพย์สิน รวมถึงปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ เป็นแหล่งที่เหมาะสมกับการเป็นจุดพักหลบหนีของกลุ่มกระบวนการค้ายาเสพติด จนเป็นสาเหตุที่ทำให้ล่อแหลมต่อวงจรการค้ายาเสพติดในชุมชน คนในชุมชนกลายเป็นเครื่องมือกลุ่มกระบวนการ เพราะขาดความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความยากจน สืบเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจส่งผลให้พื้นที่ตำบลบ้านช้างในขณะนี้ เป็นพื้นที่ละเอียดอ่อนต่อปัญหาความมั่นคง และก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเป็นไปได้ช้า

เรื่องที่ดินทำกิน ผลกระทบจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกษตรกรในชุมชนตัดสินใจขายสิทธิ์ ที่ทำกิน ทรัพยากรต่างๆของตนเอง ไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุน เพื่อหวังแสวงหากำไรสูงสุดในการนำไปแก้ไขปัญหานี้สิน และลงทุนประกอบอาชีพอื่นตามคำแนะนำของนายทุน แต่ด้วยขาดประสบการณ์ ประกอบกับไม่มีความถนัดในอาชีพ ที่สุดก็เกิดความล้มเหลว ที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือไม่เหลือปัจจัยใดๆ แม้แต่ที่ดินทำกินของตนเอง

ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม จากสภาพสังคมชุมชนที่ไม่ได้จัดระบบมาแต่เดิม การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม ในเรื่องของทุนนิยม การใช้วัสดุสังเคราะห์แทนวัสดุท้องถิ่น เช่น ถุงพลาสติก ขวดแก้ว หรือ การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ทำเกษตร อย่างกว้างขวาง และเมื่อนำมาใช้แล้วไม่มีระบบบริหารจัดการ ที่เหมาะสม ทำให้เกิดขยะ มลพิษในอากาศ ดินเสื่อมสภาพ และปัญหาหมอกควันจากการเผาป่า ส่งผลให้สูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติ และระบบนิเวศ วิทยา เป็นผลเสียต่อการดำรงชีวิตของสังคมชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จัดได้ว่าเป็นแหล่งทำมาหากินและยังชีพที่คนในชุมชนเคยอาศัยทำมาหากินแบบพึ่งพาร่วมกัน แต่ปัจจุบัน คนถูกกวาดต้อนให้เข้าสู่ระบบผลิตทุนนิยมผูกขาดที่วิธีการผลิต วิธีการบริโภคของคนขึ้นอยู่กับการลงทุน การจ้างงาน และการบริโภคที่ต้องหาเงินมาซื้อมากขึ้น ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้กลายเป็นสินค้าที่เป็นความต้องการของนายทุน หรือธุรกิจวงการค้าไม้ ที่เล็งเห็นถึงความสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงเกิดขบวนการตัดไม้ ทำลายป่า ร่วมกับคนในพื้นที่ ด้วยอัตราค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่น่าสนใจ จนไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกพื้นที่จะสามารถควบคุมได้

ปัญหาด้านสาธารณสุข

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ คือ

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อม การทำเกษตรด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมี ทำให้สภาพแวดล้อมเป็นพิษ มีสารเคมีปนเปื้อนไปกับอาหาร และน้ำอุปโภคบริโภค ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ไม่ทราบสาเหตุ โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนัง โรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง โรคเก๊าต์ โรคติดเชื้อทางเดินอาหาร โรคไต ซึ่งปัจจุบัน เป็นสภาวะที่มีอัตราการป่วยมากและมีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี.

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อสุขภาพทั้ง โดยตรงและทางอ้อม ของประชาชนโดยรวม กล่าวคือ ปัญหาเรื่องอาชีพรายได้ที่ไม่พอจ่าย ทำให้ ต้องไปขายแรงงานในเมือง และหลงเข้าไปอยู่ในกลุ่มสังคมที่มีการดำเนินชีวิตแบบเสี่ยง รับค่านิยมผิด ๆ จากสังคมเมือง เกิดโรคติดต่อ โรคเอดส์ โรคพิษสุรา หรือติดสิ่งเสพติด และนำกลับมา ระบาดสู่ชุมชน ปัญหาเบื้องต้นดังกล่าว ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและกระทบต่อสุขภาพ ของประชากรในชุมชน

ปัญหาด้านการศึกษา จากสภาพทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ ไม่มีรายได้ที่แน่นอนและยังมีหนี้สิน ถึงแม้การศึกษาจะเข้ามาในชุมชนนานกว่า 60 ปีแล้ว และมีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา แต่ก็ยังมีเด็กและเยาวชนที่ขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย ขาดโอกาสเรียนรู้ ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ ไม่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไม่มีสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย ไม่มีบุคลากรทางการศึกษาที่ให้ความรู้ อย่างต่อเนื่อง ประชาชนอายุระหว่าง 15-59 บางคน ไม่รู้หนังสือ จบระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่มีทุนเรียน ต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ต้องไปขายแรงงานในราคาถูก บางคนไม่มีงานทำ ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปได้ช้า

ผลสรุปปัญหาและปัจจัยทางตรงและทางอ้อม

ผลสรุปปัญหาและปัจจัยทางตรงและทางอ้อม ในระดับตำบล ที่มีผลต่อการพัฒนาการแก้ไขปัญหา จากการสำรวจข้อมูลในระดับตำบล ได้แก่

- ปัจจัยทางตรง เกิดขึ้นจาก กลุ่มคนภายในชุมชนเองคือ

1. มีเหตุมาจากคนในชุมชนทุกระดับยังขาดความรู้ ความเข้าใจหรือความสามารถ ในการประยุกต์ใช้หลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน

2. ขาดความตระหนัก ถึงความสำคัญและความจำเป็นในการประสานความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนเอง และระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานในชุมชน เนื่องการแบ่งแยก แบ่งฝ่ายทั้งในระดับผู้นำ และระดับชาวบ้าน

- ปัจจัยทางอ้อม_เกิดขึ้นจากหน่วยงานในพื้นที่คือ

1. งบประมาณในการพัฒนาทางด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ยังไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการภาคประชาชนได้
2. ขาดการวางแผนการผลิต ทำให้เกิดภาวะสินค้าทางการเกษตรล้นตลาด พฤติกรรมการจำหน่ายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง ต้นทุนการผลิตสูงจากการใช้สารเคมี
3. ขาดการจัดการองค์ความรู้ด้านการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนา ที่สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน ขาดการพัฒนากระบวนการข้อมูล
4. ขาดการควบคุมที่ดินมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน
5. ขาดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากชุมชน

5.3. ข้อมูลการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง

กลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง เกิดจากการบูรณาการร่วมกัน ระหว่างมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านช้าง และสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน ให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งและเลี้ยงดูตัวเองได้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่มีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ ในเบื้องต้นจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการนำร่องในการแก้ไขปัญหาให้กลุ่มเกษตรกร ด้วยการรับสมัครสมาชิกให้เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณร่วมกัน 3 ฝ่าย เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ ซึ่งมีการดำเนินงานจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มอาสาฯ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 43 ราย เป็นชาย 22 ราย หญิง 21 ราย จาก 4 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง ทุกรายประกอบอาชีพด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ มีนายบุญมี เรือนชัย เป็นประธานกลุ่ม พื้นที่การเกษตรเฉพาะกลุ่มอาสาฯ โดยรวมประมาณ 216 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ของสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)

ขั้นตอนการสร้างกลุ่มและพัฒนากลุ่ม

จากการจัดการประชุม ทำให้ทราบถึงขั้นตอนการสร้างกลุ่ม เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการและสภาพปัญหาของกลุ่ม

ความคิดเห็นจากเวทีการประชุม ทำให้ทราบถึงเหตุผลของการเข้าร่วมโครงการจากสมาชิกกลุ่มอาสาฯ ปรากฏว่าก่อนการรวมกลุ่มสมัครเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไย ลิ้นจี่ เงาะ มะไฟ ถั่วเหลือง ปลูกข้าวโพดไว้เลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ประเภท ไก่ ปลา กบ เคยได้รับการส่งเสริมกลุ่มเลี้ยงวัว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรกำลังประสบปัญหาที่สำคัญหลายอย่างประการดังนี้ 1.) ปัญหาหนี้สิน 2.) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง 3.) ปัญหาผลผลิตตกต่ำ 4.) ปัญหาแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ 5.) ปัญหาดินเสื่อมสภาพ 6.) ปัญหาขาดที่ดินทำกิน

7.) ปัญหาขาดความรู้ในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิต ด้วยต้องประสบกับปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลให้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในขั้นตอนการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความต้องการในการรับการส่งเสริมและพัฒนาพบว่า ความต้องการรับการส่งเสริมด้านการเกษตรจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มเกษตรกรการปลูกพืช เรียงลำดับความต้องการดังนี้ แก้ไขปัญหาผลผลิต ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ลองกอง ต้องการการส่งเสริม ปลูกพืชผสมผสาน เห็ด พืชสวนครัว สวนสมุนไพร ตามลำดับ

กลุ่มเกษตรกรการเลี้ยงสัตว์เรียงลำดับความต้องการดังนี้ หมูหลุม ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ กบ ปลา ฟัง และวัว ตามลำดับ

นอกจากความต้องการรับการส่งเสริมด้านการเกษตรดังกล่าวแล้ว ยังพบว่ากลุ่มต้องการผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนจากหนี้สิน การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน การแก้ไขปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำ และน้ำใช้ในการเกษตร และปัญหาเรื่องดินเสื่อมสภาพ

5.4. ข้อมูลด้านศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนากลุ่มฯ

ศักยภาพของกลุ่ม

ศักยภาพของกลุ่มอาสาฯ เป็นประเด็นเกี่ยวกับ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางหน่วยงานความร่วมมือจาก 3 หน่วยงานได้จัดขึ้น พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ ได้ก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันมากขึ้น มีความห่วงใย เอื้ออาทร ต่อเพื่อนสมาชิกที่มีความสนใจเหมือนกัน ถึงแม้จะเป็นกลุ่มบุคคลส่วนหนึ่ง แต่ก็ป็นสัญญาณที่ดีในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาฯ ต่อไปในอนาคต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างและพัฒนากลุ่มฯ

- ปัจจัยภายใน เกิดจากกลุ่มสมาชิกเอง

ภายหลังการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็ง มีการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้นำกลุ่มจากจำนวนสมาชิก 43 ราย และมีการแบ่งกลุ่มย่อยตามความสนใจในด้านอาชีพเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจการปลูกพืชจำนวน 22 ราย เกษตรกรผู้สนใจการเลี้ยงสัตว์จำนวน 21 ราย พบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของกลุ่มคือ กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มที่ยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีการจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในด้านแต่ละ การแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มยังต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มาจากหน่วยงานส่งเสริมจากภายนอก ผู้วิจัยเห็นสมควรให้มีการจัดประชุมเพื่อจัดระบบโครงสร้างกลุ่มฯ รวมทั้งกลุ่มย่อยอีก 2 กลุ่ม ให้เรียบร้อยโดยเร็ว อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เห็นถึงความตั้งใจ ในการทำงานของกลุ่มอาสาฯ นับตั้งแต่การเริ่มต้นค้นหาปัญหาและความต้องการแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมกิจกรรมที่

หน่วยงานส่งเสริมจัดขึ้น การร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ ในการแก้ไขอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานกิจกรรมด้วยความอดทนและตั้งใจ

- ปัจจัยภายนอก เกิดจากหน่วยงานความร่วมมือสามแห่ง

โครงการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน 3 แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก) สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบประเด็นอุปสรรคและปัญหาที่สำคัญของแต่ละหน่วยงานดังนี้

หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านช้าง

หน่วยงานบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง(อบต)แม้จะมีนโยบายพร้อมทั้งแนวคิด ในการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีการประสานงานขอความร่วมมือไปยังภาครัฐและเอกชนจากภายนอก แต่ในขณะที่มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมเกิดขึ้น ผลจากการสังเกตการณ์ และผลสะท้อนจากภาพรวมของชุมชน รวมถึงกลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพฯ พบว่า ผู้รับผิดชอบในระดับผู้นำชุมชน ผู้นำฝ่ายปกครอง และผู้นำฝ่ายบริหาร ไม่มีความชัดเจนในความร่วมมือ ขาดความเอาใจใส่ในการติดตามกระบวนการขับเคลื่อนของโครงการ/กิจกรรม ไม่มีการจัดการบริหารบุคคลไว้รองรับในการประสานการดำเนินงาน แสดงให้เห็นถึง การขาดศักยภาพ ในความมุ่งมั่น จริงใจ ในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการพัฒนาชุมชนตนเอง

หน่วยงานสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก)

ด้วยข้อจำกัดในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน อีกทั้งกระบวนการ ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างได้มีการขับเคลื่อนไปแล้วหน้า ก่อนที่จะมีการประสานงานความร่วมมือ ในกาจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการฯส่งเสริมร่วมกันผลที่ตามมา คือปัญหาความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ปัญหาการประสานงานความร่วมมือ และงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ ในขณะที่มีการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบด้านความเชื่อมั่นจากชุมชนที่มีต่อหน่วย สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก) ด้วยความเข้าใจว่า การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงหมูหลุมที่เกิดขึ้นในครั้ง นี้ ไม่เป็นไปตามข้อตกลงที่มีการแจ้งไว้ ในวันที่มีการประชุมทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสองหน่วยงาน

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จากผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม จากความร่วมมือสามฝ่าย คณะทำงานจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าทำโครงการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ กิจกรรมนำร่องคือกลุ่มผู้เลี้ยงหมูหลุม ผลปรากฏว่า ในขณะที่กระบวนการปฏิบัติงานกำลังดำเนินการอยู่นั้น ต้องประสบปัญหาเรื่องงบประมาณ สาเหตุเพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณจากทั้งสาม

ฝ่าย ประกอบกับ ขาดประสิทธิภาพด้านการประสานงานภายใน และที่ส่งผลต่อการดำเนินงานมากที่สุดคือ ความชัดเจนในการทำข้อตกลงร่วมกันของทั้งสามฝ่าย

สรุปภาพรวมของปัญหา

โครงการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน 3 แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก) สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบภาพรวมอุปสรรคและปัญหาที่สำคัญคือ ขาดความชัดเจนในข้อตกลงร่วมกัน ขาดการประสานงานความร่วมมือในการดำเนินการ ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรในการปฏิบัติงาน ดังนั้นหน่วยงานใดที่ได้ทำข้อตกลงไปแล้วนั้น ควรหันกลับมาทบทวนข้อตกลงร่วมกันใหม่อีกครั้ง เพื่อจะได้ทบทวนหาความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ขอบเขตในการดำเนินการร่วมกันตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน

5.5. สรุปผลการศึกษาข้อมูล ด้านความจำเป็นพื้นฐานและความต้องการของประชาชน

❖ ด้านเศรษฐกิจ

ส่งเสริมสนับสนุนเทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนและ พัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเกษตร ส่งเสริมความรู้การจัดการระบบบัญชีครัวเรือนและแก้ไขปัญหาหนี้สิน

❖ ด้านสังคม

แก้ปัญหายาเสพติด และความปลอดภัยในชีวิตสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน แก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาครอบครัว แก้ไขปัญหาการว่างงานและอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่ม เด็กและ เยาวชนส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และ ผู้ด้อยโอกาส

❖ ด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน

ซ่อมแซมถนนภายในหมู่บ้านและ ระหว่างหมู่บ้าน จัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำเดิมให้เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะให้เพียงพอับความต้องการของประชาชน ขยายไฟฟ้าแรงต่ำ

❖ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แก้ไขปัญหาบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ และการตัดไม้ทำลายป่า แก้ไขปัญหาขยะ แก้ไขปัญหาหมอกควันจากการเผาป่า และการเผาถ่าน

❖ ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สอบถามคุณภาพชีวิตเด็กก่อนวัยเรียนและในวัยเรียนส่งเสริมให้เด็กได้ทานอาหารกลางวันและคัมมนม ทุกคนทุกวัน ส่งเสริมบำรุงรักษา จาริต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารและห้องสมุดชุมชน ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเรียนรู้ให้กลุ่มเด็ก และเยาวชน

❖ ด้านสาธารณสุข

ป้องกันและแก้ไขปัญหการระบาดของยาเสพติด ส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขและอนามัยให้กับประชาชน ส่งเสริมให้บริการด้านสาธารณสุขและอนามัยให้ทั่วถึง จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน

5.6.อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นสำคัญที่ได้พบจากผลการศึกษาในเรื่อง อุปสรรค ปัญหา ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้าง ผู้ศึกษาจะได้นำมาอภิปรายเพื่อสรุปเป็นแนวคิดในการจัดทำแผนในการแก้ไขเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง โดยนำข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ตรง รวมทั้งผลสะท้อนจากการศึกษาในพื้นที่ครั้งนี้มาอ้างอิงสนับสนุนได้ดังนี้

ในการลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลอุปสรรคและปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง นับว่าเป็นพื้นที่ที่สำรวจข้อมูลได้ลำบากพื้นที่หนึ่ง พื้นที่ตำบลบ้านช้างหากดูจากภายนอก หรือข้อมูลที่ได้รับก่อนเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ก็ชุมชนกำลังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง เป็นปัญหาที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนในทุกมิติของปัญหาแต่ละด้าน สัมพันธกันจนเกิดเป็นปัญหาทั้งระบบ โดยเฉพาะปัญหาโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ทั้งการแบ่งแยก ความแตกต่างชาติพันธุ์ชนเผ่า ความแตกแยกอันเกิดจากการเมืองการปกครองในท้องถิ่น แต่ในการอภิปรายจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเน้นรายละเอียดไปที่ปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก เนื่องจากสังคมของชุมชนบ้านช้าง เป็นสังคมเกษตรกรรม ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า สภาพวิถีชีวิตจากที่เคยทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ทำมาหากินแบบพอเพียง เปลี่ยนไปสู่วิถีชีวิตแบบใหม่ การผลิต การบริโภคที่ขึ้นอยู่กับการลงทุนที่ค่อนข้างสูง การจ้างงานและการบริโภคที่ต้องหาเงินมาใช้ในการดำรงชีพและการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เป็นพัฒนาการเกษตรแบบทุนนิยม ส่งผลให้สังคมเกษตรกรรมไม่สามารถปรับตัวได้ทันเพราะขาดความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ไปปรับใช้ให้เหมาะสม

ขาดความรู้ด้านการจัดการการผลิตที่ถูกต้องขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา และขาดการเรียนรู้และการติดตามข่าวสารข้อมูลที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของตน เกษตรกรจึงต้องตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบและต้องทำงานหนักขึ้น อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ผสมกับปัญหาด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่น ค่อยๆทำลายวิถีชีวิตชุมชนแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย การยอมรับกรรมสิทธิ์ร่วมกันในเรื่องที่ทำกิน เรื่องทรัพยากรต่างๆ ไปเป็นวิถีชีวิตแบบการแข่งขัน การแย่งชิงทรัพยากรไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน เพื่อแสวงหากำไร กระทั่งไปถึงความเชื่อมั่น ความศรัทธาที่ชุมชนมีต่อผู้นำในท้องถิ่น รวมถึงต่อทุกหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่เคยได้ให้การสนับสนุน โครงการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชน ฉะนั้นจึงมีความสำคัญมาก ที่ต้องมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานในพื้นที่ และภาคเอกชนให้พัฒนาขีดความสามารถ ในการจัดการส่งเสริมความรู้ การแก้ไขปัญหา ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาสนับสนุนให้ ทุกคนในสังคมเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง และนำไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารจัดการด้านอาชีพของตนอย่างถูกต้อง

5.7. ข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาข้อมูลอุปสรรคปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนาพัฒนาชุมชน ทั้งในส่วนของ ชุมชน และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ทั้งจากหน่วยงานภายในรวมทั้งหน่วยงานความร่วมมือ 3 แห่ง เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณา โครงการศึกษาอุปสรรคและปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง เพื่อจัดทำแนวคิดและแผนในการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เมื่อพิจารณาตามข้อมูลของอุปสรรค และปัญหาที่พบ จะเห็นได้ว่าที่มาของปัญหา มีเหตุจากทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและฝ่ายชุมชน ดังนั้น จากสถานการณ์ข้อมูลด้านอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้นสะท้อนให้เห็นว่า

ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งได้นั้นคือ

1. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. กระบวนการสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. กระบวนการ ของการสร้างเครือข่ายการพัฒนา โดยเริ่มต้นจากกลุ่มเล็ก แล้วจึงขยายผลไปสู่กลุ่มใหญ่

4. กระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาร่วมกันของชุมชน
5. กระบวนการฟื้นฟูศักยภาพชุมชน ด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
6. กระบวนการด้านการบริหารจัดการด้วยตนเอง
7. กระบวนการพัฒนาคุณภาพกลุ่ม/บุคคล

ทั้งนี้การดำเนินงานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ควรเป็นการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง จริงจัง โดยเฉพาะ การส่งเสริมงานพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง นั้นหมายถึงการพัฒนาการแก้ไขปัญหาทั้งระบบ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านข้างไม่ใช่ปัญหาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพปัญหาชุมชน ควรจัดให้มีโครงการกิจกรรม เชื่อมโยง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านในสาขาต่าง ๆ ดังกล่าว มาทำงานด้านการพัฒนาคุณภาพชุมชน มุ่งเน้นการนำงานวิชาการ งานวิจัยมาสู่การปฏิบัติในระดับชุมชน (From Lab to Community) ในลักษณะสหกิจศึกษา และเป็นการป้อนกลับ มุมมองศักยภาพเชิงพื้นที่ มิติเชิงชุมชนแก่กลุ่มนักวิชาการ เพื่อการพัฒนา แก้ปัญหาและต่อยอดเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน ที่สามารถดำเนินการเชิงปฏิบัติการได้ในพื้นที่ (From Community to Lab) ส่งเสริมกลไกการประสานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชนในทุกด้าน เพื่อสร้างความตระหนัก ปลุกฝังทัศนคติ ถ้อยทอด ความรู้ความเข้าใจ และความจำเป็น ลักษณะการบริหารจัดการ กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการดำเนินงานได้ ดังกล่าว คิดว่าจะสามารถสนองตอบความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกได้ฝ่ายรวมทั้งในฝ่ายชุมชน อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็นมากที่สุด เพียงแต่ต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจัง จริงใจ และต่อเนื่อง

แนวคิดและแผนในการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

การดำเนินการในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง และทำให้ชุมชนตระหนักถึงเหตุผล และวิธีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น มีความจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกัน ระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และต้องเป็นการบูรณาการอย่างแท้จริง ด้วยเหตุผลที่ผ่าน มา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง มีนโยบายให้ดำเนินการตามแผนพัฒนาสามปีของตำบล ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน แต่ในภาคปฏิบัติที่ผ่านมา กลับประสบปัญหาการได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ต่างฝ่ายต่างอยู่ ต่างฝ่ายต่างทำ จนเมื่อเกิดโครงการความร่วมมือจากหน่วยงาน 3 แห่ง ครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนส่วนหนึ่ง แต่กลับพบปัญหาในหน่วยงานร่วมเสียเอง อาจด้วยเพราะแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างก็มีแผนดำเนินงานเป็นของตนเองอยู่แล้ว ทั้งจากภาครัฐ และสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย ล้วนแต่มีศักยภาพ

ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ในระดับหนึ่ง เพียงแต่ขาดความเข้าใจและการประสานงานที่ดีจากหน่วยงานหลัก ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดชุมชน และงบประมาณในการที่จะดำเนินการให้การปฏิบัติหน้าที่ ให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยความสะดวก เช่น งบประมาณเสริมอุปกรณ์ เครื่องมือในการที่ใช้ในการดำเนินงาน งบประมาณสนับสนุนบุคลากร ดังนั้นแนวคิดและแผนในการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ควรมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสามปีของตำบลบ้านช้าง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำแผนพัฒนาสามปี ในช่วงปี (พ.ศ. 2556 – 2558) เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งให้สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสามปี

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2556 – 2558)

1.ยุทธศาสตร์การพัฒนา/แนวทางการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- **ด้านการคมนาคม**

การดำเนินการเกี่ยวกับการซ่อมแซม ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ รวมถึงการจัดการจราจรในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ

- **ด้านการสาธารณสุข/โภชนาการ**

การพัฒนาระบบแหล่งน้ำระบบประปา การวางแผนและปรับปรุง ซ่อมแซมระบบประปาภูเขา การทำฝายแม้ว

- **ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร**

การศึกษาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จะเพิ่มขีดความสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเกษตรในท้องถิ่น ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ

แสดงแนวทางการพัฒนาด้านอาชีพ ช่วง 3 ปีต่อไป

2.ยุทธศาสตร์การพัฒนา/แนวทางการพัฒนา. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

- **ด้านการส่งเสริมอาชีพ**

การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพในพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในชุมชน การเพิ่มศักยภาพแก่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาด้านการศึกษา/สาธารณสุข /สังคม

- **ด้านการส่งเสริมการศึกษา**

การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนพร้อมทั้งเสริมสร้างสภาพแวดล้อม แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- **ด้านสุขภาวะชุมชน**

การส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก อสม. ตำบลบ้านช้าง การดำเนินการ/กิจกรรมของสถานีนอนามัยตำบลบ้านช้าง การพ่นหมอกควันกำจัดยุงลาย การฉีดวัคซีนสุนัข

- **ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้านการสงเคราะห์**

การจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม การแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ติดเชื้อ HIV

3.ยุทธศาสตร์การพัฒนา/แนวทางการพัฒนา ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และความสงบเรียบร้อยในชุมชน

- **ด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย**

การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ในการบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ช่วยเหลือ/สนับสนุนศูนย์ป้องกันบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานอื่นตามกำลังความสามารถ

- **ด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาอบายมุข ยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรม**

สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสถานีตำรวจภูธรแม่แตง/ผู้ยามตำรวจชุมชนตำบลบ้านช้าง ตลอดจนการสนับสนุนกิจกรรมของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

- **ด้านการกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน**

สนับสนุนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในทุกทุกด้าน

4.ยุทธศาสตร์การพัฒนา/แนวทางการพัฒนา ด้านส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทางและบริเวณพื้นที่สาธารณะในตำบลบ้านช้าง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในตำบลบ้านช้าง

5.ยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- **ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึก ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกป่าเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน การเฝ้าระวังไฟฟ้าตามนโยบายของจังหวัดเชียงใหม่ ในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน และการสร้างแหล่งเรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ

- **ด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น**

ด้านส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา

การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ตลอดจนสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของศาสนาอื่นในชุมชน

การส่งเสริม/การอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น

พร้อมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมอันดีงามของชนเผ่าต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านช้าง ให้คงอยู่สืบไป

- **ด้านการบริหารจัดการ**

เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย สนองตอบความต้องการของประชาชนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก

- **ด้านการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพแก่บุคลากร**

การส่งเสริม/สนับสนุนการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มความรู้เรื่องต่าง ๆ การทบทวนศึกษาดูงานหน่วยงาน องค์กรที่มีศักยภาพ ตลอดจนการส่งบุคลากรศึกษาต่อในระดับปริญญาโท/ตรี

ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาอย่างรอบครอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงและส่งผลในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้นการดำเนินการจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน โดยได้ดำเนินการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่าง องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านช้าง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก) สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรจัดทำแผนโครงการ/กิจกรรม ตามความต้องการของชุมชน (ข้อ 5.2) ที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมตามศักยภาพของหน่วยงาน สำหรับประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาการแก้ไขปัญห แต่อยู่นอกเหนือบทบาทอำนาจหน้าที่ หรือความสามารถที่จะดำเนินการได้ ควรประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง

สรุปแผนโครงการ/กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและโครงการขยายผลต่อไปในอนาคต

โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ กลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้มแข็งนาร่องผู้รับผิดชอบโครงการ หน่วยงานความร่วมมือ 3 แห่ง ประกอบไปด้วยโครงการ/กิจกรรมดังนี้

1. โครงการส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงหมูหลุม

กลุ่มเป้าหมาย 20 คน ใช้งบประมาณเท่าที่ทราบในเบื้องต้น 400,000 บาท

หมายเหตุ ยังไม่ได้รับเอกสาร โครงการฯ

2. โครงการส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

3. โครงการส่งเสริมองค์ความรู้และพัฒนาการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่

4. โครงการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมสภาพ

5. โครงการแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดที่ดินทำกิน

6. โครงการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ และการขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตร

หมายเหตุ โครงการที่ 2-6 เป็นข้อเสนอแนะจากความต้องการของชุมชน

โครงการดังกล่าวเบื้องต้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานความร่วมมือ ๓ เพื่อให้สะดวกต่อการดำเนินการตามข้อตกลงต่อไปในอนาคต เนื่องจากที่ผ่านมาในส่วน of ชุมชนยังไม่มี

รูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ขอความร่วมมือให้หน่วยงานในพื้นที่และผู้แทนชุมชน จัดตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน ในการรับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนา แก้ไขปัญหาชุมชนในแต่ละด้าน พร้อมทั้งได้มอบหมายให้จัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ตามความต้องการของชุมชน รวมทั้ง โครงการที่ 2- 6 โครงการดังกล่าวเบื้องต้น ด้วยเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการประสานงานความร่วมมือ และการดำเนินการตามแผนต่อไปในอนาคต ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน ได้ดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ที่ผ่านมา ขณะนี้รอผลการประกาศการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรวบรวมแผนโครงการต่างจากคณะบริหาร จากนั้นให้จัดเป็นรูปเล่มแล้วนำเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการมุ่งเน้นในการนำผลการศึกษาที่ได้ ไปเป็นแนวคิดและจัดทำแผน ในการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง แต่ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลา ในการศึกษา กับสภาพสถานการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ขาดการวางแผนการบริหารจัดการ อีกทั้งปัญหา ความขัดแย้งของคนในชุมชน และปัญหาความร่วมมือช่วยเหลือกันในการพัฒนาชุมชนตนเอง ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา และงบประมาณที่เหมาะสม อย่างต่ำ 1-2 ปี สำหรับการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขอให้ข้อคิดเห็น ในเรื่องการประสานความร่วมมือในการดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนาในพื้นที่บ้านช้าง ทุกโครงการ/กิจกรรม ควรมีกระบวนการสร้างความร่วมมือและการตัดสินใจในการดำเนินงานร่วมกันจากชุมชน เพื่อให้เกิดผลความสำเร็จของโครงการ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตามผลการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนกลุ่มเป้าหมายมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาตนเองได้ต่อไป

5.8.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาโครงการศึกษาอุปสรรคเสริมและพัฒนาชุมชนพื้นที่บ้านช้าง เพื่อให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจะขอเสนอแนะให้มีการศึกษาดังนี้

- 5.5.1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาแต่ละโครงการ/กิจกรรม ตามทัศนะของชุมชน โดยกำหนดกลุ่มในการศึกษาในเชิงลึก
- 5.5.2. ศึกษาโครงการศึกษาพัฒนาการ กลุ่มอาสาพัฒนาอาชีพเกษตรกรบ้านช้างเข้มแข็ง โดยเจาะจงและระบุในเชิงลึก หลังจากที่ได้รับ การส่งเสริมและพัฒนาด้านองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการ ในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของตน

เอกสารอ้างอิง

ราชบัณฑิตสถาน. 2554. ความหมายของชุมชนหรือประชาคมพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราช

บัณฑิตสถาน. 114 น.

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. 2551. การบริหารเครือข่ายชุมชน. จาก

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=343383> [5 พฤษภาคม 2555].

ธนาคารออมสิน. 2545. การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม สพข. ฉบับประจำไตรมาสที่ 1/2545 (เดือนมกราคม-มีนาคม)

วิกิมีเดีย สารานุกรมเสรี. ความหมายชุมชนเข้มแข็ง จาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/> [12 พฤษภาคม 2555].

เทศบาลนครราชสีมา. 2552. ผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตเทศบาล. จาก

http://www.koratcity.net/otop/otop01_kongprasai.htm [3 มิถุนายน 2555].

รศ.ดร.ทักษิณย์ ลักษณะนิชนชัย. การบริหารสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสังคมเมือง. จาก

<http://www.oknation.net> [5 มิถุนายน 2555].

เสาวนีย์ จึ้งเจริญ. 2551. การจัดทำระบบคุณภาพ. จาก

<http://gotoknow.org/blog/prachuabk/192674?class=yuimenuitemlabel#859827>

[5 มิถุนายน 2555].

2. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ บรรพบุรุษ ☐ อื่น.....

3. ข้อมูลการเคลื่อนย้ายไปจากภูมิลำเนาของสมาชิกในครอบครัว

3.1 มีสมาชิกในครอบครัวเคลื่อนย้ายไปทำงาน/ศึกษาต่อที่อื่นหรือไม่

☐ ไม่มี เพราะเหตุใด.....

.....

☐ มี จำนวน.....คน ทำงาน.....คน ศึกษา.....คน

3.2 ข้อมูลสมาชิกครัวเรือนที่เคลื่อนย้าย

ข้อมูลสมาชิกครัวเรือนที่เคลื่อนย้าย	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3
ชื่อ-สกุล			
อายุ			
กรณีย้ายเพื่อการศึกษา			
สถานที่ศึกษา			
ระดับการศึกษา			
ค่าใช้จ่ายที่ครอบครัวส่งให้ต่อเดือน			
กรณีย้ายเพื่อทำงาน			
สถานที่ทำงาน			
อาชีพ			
รายได้ (บาท/เดือน)			

จำนวนเงินที่ส่งให้ครอบครัว (บาท/เดือน)			
--	--	--	--

3.3 เหตุผลในการไปทำงาน/ศึกษาที่อื่น สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อและโปรดเรียงลำดับความสำคัญ
1=มากที่สุด รองลงมาคือ 2,3,4....ตามลำดับ

กรณีเพื่อการศึกษา	กรณีเพื่อทำงาน
☐ การให้ความสำคัญและสนับสนุนจากพ่อแม่	☐ ความยากจนของครอบครัว
☐ ความต้องการของตนเอง	☐ ปัญหาหนี้สิน
☐ สื่อโทรทัศน์ อิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ	☐ ขาดแคลนที่ทำกินหรือมีจำกัด
☐ การชักจูงจากญาติพี่น้อง-เพื่อนฝูง	☐ ปัญหาที่ดินเสื่อมสภาพขาดความอุดมสมบูรณ์
☐ การแนะนำจากครู-อาจารย์	☐ มีอาชีพหลากหลายให้เลือก
☐ ผลกระทบจากความยากจน	☐ ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างที่น่าสนใจ
☐ อื่นๆ โปรดระบุ	☐ การชักจูงจากญาติพี่น้อง-เพื่อนฝูง

4. ข้อมูลด้านอาชีพ

4.1 อาชีพ ☐ ปลูกพืช ☐ เลี้ยงสัตว์ ☐ รับจ้าง ☐ อื่นๆระบุ.....

4.2 พื้นที่ทำกินของครัวเรือน.....ไร่

☐ พื้นที่ของตนเอง.....ไร่ ☐ เป็นที่ในเขตของหน่วยงาน.....ไร่

มีเอกสารสิทธิ์.....ไร่ ไม่มีเอกสารสิทธิ์.....ไร่ ☐ พื้นที่เช่าทำกิน.....ไร่

4.3 ข้อมูลการผลิตพืชของครัวเรือน

ชนิดพืชที่ปลูก	วัตถุประสงค์	ช่วงระยะเวลา	พื้นที่เพาะปลูก	เงินทุน
	การปลูก	การปลูก		ของตนบาท/กู้ยืมบาท

4.4 ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์

ชนิดของ สัตว์เลี้ยง	วัตถุประสงค์ ของการเลี้ยง	ช่วงระยะเวลา การเลี้ยง	จำนวนสัตว์ต่อ หน่วย	เงินทุนของตนบาท /กุ่มบาท

5. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจครัวเรือน

5.1 หนี้สินของครอบครัวเกิดจาก

1.

2.

3.

4.

5.2 แหล่งเงินกู้ของครอบครัว

แหล่งที่1จำนวน.....บาท อัตราดอกเบี้ยบาท/ปี

แหล่งที่2จำนวน.....บาท อัตราดอกเบี้ยบาท/ปี

แหล่งที่3จำนวน.....บาท อัตราดอกเบี้ยบาท/ปี

5.3 วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ☐ เพื่อการลงทุน ☐ เพื่อการบริโภค ☐ อื่นๆ.....

รวมจำนวนเงินกู้ยืมทั้งหมด.....บาท

รวมจำนวนหนี้สินทั้งหมดบาท

จำนวนรายได้ของครอบครัว.....บาท/เดือน จำนวน.....บาท/ปี

6. สภาพปัญหาในครัวเรือน (โปรดลำดับความสำคัญ)

6.1.

6.2.

6.3.

6.4.

6.5.

7. ท่านคิดว่าต้องการรับการส่งเสริมการเสริมสร้างรายได้ครัวเรือนอย่างไร?

.....

8. ปัจจุบันมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในเรื่องใดบ้าง

8.1 เรื่อง.....

อุปสรรคและปัญหาที่พบ.....

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา.....

8.2 เรื่อง.....

อุปสรรคและปัญหาที่พบ.....

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา.....

8.3 เรื่อง.....

อุปสรรคและปัญหาที่พบ.....

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา.....

8.4 เรื่อง.....

อุปสรรคและปัญหาที่พบ.....

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา.....

9. ข้อมูลสภาพปัญหาชุมชน

9.1 ปัญหาสังคม.....

อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา.....

ข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญหา.....

9.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....

อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา.....

ข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญหา.....

9.3 ปัญหาด้านสาธารณสุข.....

อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา.....

ข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญหา.....

9.4 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ.....

อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา.....

ข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญหา.....

9.5 ปัญหาด้านความปลอดภัยและความมั่นคง.....

อุปสรรคในการแก้ไขปัญา.....

ข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญา.....

9.6 ปัญหาอื่นๆ.....

อุปสรรคในการแก้ไขปัญา.....

ข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขปัญา.....

10. ท่านคาดหวังให้ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องใดบ้าง (เรียงลำดับความสำคัญ)

10.1 เรื่อง

เหตุผลเพราะ.....

10.2 เรื่อง

เหตุผลเพราะ.....

10.3 เรื่อง

เหตุผลเพราะ.....

10.4 เรื่อง

เหตุผลเพราะ.....

10.5 เรื่อง

เหตุผลเพราะ.....

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง และผู้นำชุมชนบ้านช้าง

ต.บ้านช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

โครงการปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านช้างเข้มแข็ง

ผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง..... อาชีพ.....
วันที่.....

โทรศัพท์..... บ้านเลขที่..... หมู่บ้าน..... ถนน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ท่านคิดว่าปัจจัยภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมีสาเหตุมาจากเรื่องใดบ้าง? เพราะเหตุใด?

.....
.....

ท่านมีแนวคิดและแก้ไขอุปสรรคและภาพรวมของปัญหาอย่างไร?

.....
.....

ท่านคิดว่าความหมายของการขาดการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ?

.....
.....

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา

ปัญหาเศรษฐกิจ

เพราะเหตุใดการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ผ่านมาจึงไม่มั่นคงและยั่งยืน?

อุปสรรคและปัญหาพบ

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา

มีวิธีการใดที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้ ให้กลุ่มอาชีพเกษตรกรในชุมชน?

ปัญหาด้านต้นทุนการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

ปัญหาการกำจัดศัตรูพืชและโรคระบาดในสัตว์

ปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ

ปัญหาด้านการตลาด และผลกระทบจากพ่อค้าคนกลาง

ปัญหาที่ดินเสื่อมสภาพ

ปัญหาเรื่องขาดแหล่งที่ดินทำกิน

ท่านคิดว่าปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหามุมชน
เข้มแข็งหรือไม่.....อย่างไร?

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา

ปัญหาด้านสาธารณสุขโลก

ท่านคิดว่าปัญหาด้านสาธารณสุขโลก ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนากการแก้ไขปัญหามชน
เข้มแข็ง หรือไม่...อย่างไร?

.....

.....

.....

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขโลกในเรื่องดังต่อไปนี้ได้อย่างไร?

ปัญหาแหล่งน้ำไม่พอใช้ต่อการเกษตร.....

ถนนและการคมนาคมในเส้นทางการเกษตร.....

ไฟฟ้าในเส้นทางที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ท่านคิดว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนากการแก้ไขปัญหามชน
เข้มแข็ง หรือไม่.....อย่างไร?

.....

.....

.....

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องดังต่อไปนี้ได้อย่างไร?

ปัญหาการกำจัดขยะ.....

ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ.....

ปัญหามลพิษทางน้ำและอากาศจากการใช้สารเคมี.....

ปัญหาด้านสาธารณสุข

ท่านคิดว่าปัญหาด้านสาธารณสุข ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหามุมชน
เข้มแข็ง หรือไม่.....อย่างไร?

.....

.....

.....

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขในเรื่องดังต่อไปนี้ได้อย่างไร?

.....

.....

.....

ปัญหาการใช้สารเคมีเกินปริมาณที่กำหนดจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน

.....

.....

.....

ปัญหาความสะอาดของน้ำที่ใช้ดื่ม

.....

.....

.....

ปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะ และ เผาป่า

.....

.....

.....

ปัญหาสังคม

ท่านคิดว่าปัญหาด้านสังคม ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนเข้มแข็งหรือไม่.....อย่างไร?

.....

.....

.....

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหามลพิษ

.....

.....

.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการสร้างสัมพันธภาพ ความเข้าใจ ความร่วมมือกันภายในกลุ่มผู้นำทุกฝ่าย ทุกระดับในการช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้อย่างไร?

.....

.....

.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการสร้างสัมพันธภาพ ความเข้าใจ ความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้นำทุกฝ่าย ทุกระดับกับชาวบ้านในการช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งได้อย่างไร?

.....

.....

.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการจัดการแก้ปัญหาด้านสังคมในเรื่องดังต่อไปนี้ได้อย่างไร?

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

.....

.....

ปัญหาแหล่งมั่วสุมในกลุ่มวัยรุ่น

วิธีการรักษาไว้ซึ่ง ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชุมชน

.....

.....

ปัญหาความมั่นคง

ท่านคิดว่าปัญหาด้านความมั่นคง ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมและพัฒนาการแก้ไขปัญหาชุมชน
เข้มแข็ง หรือไม่...อย่างไร?

.....

.....

.....

แนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหา

.....

.....

ท่านมีแนวคิดและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในเรื่องดังต่อไปนี้ได้อย่างไร?

ปัญหาการบุกรุกป่าเพื่อขยายที่อยู่อาศัย หรือที่ทำกิน โดยมีขอบ

.....

.....

.....

ปัญหาจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการกระทำที่เสี่ยงต่อกฎหมาย อันอาจ กระทบต่อความ
มั่นคง ความเข้มแข็ง และความปลอดภัยในชุมชน

.....
.....
.....

หมายเหตุ เนื่องจากปัญหาที่ถามในเบื้องต้นทั้งสองข้อ เป็นปัญหาในระดับต้นๆ ของเขตพื้นที่
ทางภาคเหนือที่มีลักษณะภูมิประเทศที่ค่อนข้างอ่อนไหวต่อความเสี่ยงในการเกิดปัญหาดังกล่าว ซึ่งอาจ
เกิดขึ้นได้ทั้งการอพยพจากคนต่างถิ่นหรือคนในชุมชนเอง จุดประสงค์ของคำถามเพื่อให้เกิดแนวคิดใน
การป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่ของท่าน

เมื่อการจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเข้มแข็งได้สำเร็จ ท่านมีวิธีการปฏิบัติการให้มั่นคงและ
ยั่งยืนได้อย่างไร?

.....
.....
.....